

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czimzendők.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon.

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom. A melegágyak s azok készítése módjáról. — Az erdélyi magán erdőbirtokok kezelése. — Az istállók világítása. — A sáfrány termeléséről. — A hizó marha és borjúk nyírásáról. — Miként nő a növény gyökere? — A juhtrágya kezelése. — A hold és plánéták befolyása az időjárásra. — Eszközfa. — Milyen meleg legyen az istállóban? — Az okszerű borászat népszerű vezérfonala (könyvismertetés). — Értesítés. — Kimutató. — Helyreigazítás. — Mellékletünk. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Külön mellékelve: Egy leti Mo z g a l m a k: Közgyűlés 1877 január 7-én. — Választmányi ülés 1877 január 15-én.

A melegágyak s azok készítése módjáról.

Konyhakerti növényeink nagyobb része fiatal korokban kifejlődésükre különös védelmet, magasabb hőfokot, folytonos egyenlőbb nedvességet kívánnak, mint nálunk tavasszal a szabadban előfordulni szokott.

Az olyan kerti növények fejlődését, melyek hosszabb tenyészidőt igényelnek előmozdithatjuk, ha azoknak melegágyakat készítettünk és őket bizonyos kifejlődési korukig itt gyorsan neveljük.

A melegágyak védett és meleghelyeken állítandók fel, mire nézve legjobb a déli fekvés.

Különös figyelem fordítandó arra, hogy az altalaj vizes ne legyen, mivel az esetben a melegágyak hőmérséke nagyon alászállana.

A melegágyat körülfogó keretek deszkából készíttetnek, legczélszerűbben úgy, hogy azok szegletei kapesokkal foglaltatnak össze, a könnyebb elszedés és összerakás végett. A keretek szélessége annyi legyen, hogy kétfelől a közepét könnyen el lehessen érni mire nézve legjobb és legmegfelelőbb szélesség 120—130 cmeter (3 1/2—4').

A melegágyak hossza tetszésüktől függ, csak hogy felelő hosszú melegágyak a takargatáskor nagyon alkalmatlanok.

Egy melegágy legmegfelelőbb hossza 3—4' méter (1 1/2—2 öl.)

Magosságuk változik a szerint, a mint vagy csupán palántákat (rászákat) nevelünk benne, vagy teljes tenyészetre szántuk a melegágyat. — Czélszerű, ha a melegágyak északi oldala 1/4-del magasabb mint a déli, mivel az ezekre alkalmazott boríték délletőre esik, a mi által nemcsak a nap hatása segítetik elő, hanem a képződő vizgőz és ezekre hulló esővíz is könnyebben lefolyhatik.

A jó föld használata a melegágyaknál nagyon fontos, mivel itt a nap befolyása sokképen gátolva van, a kellő tenyészet tehát főképen a jó föld megadása által idéztetik elő.

Legjobb föld e czélra a keverék föld, a mely állhat: udvar és szoba söpredékből, állati és növényi hulladékok s több ilyen anyagokból. Ezek rakásra gyűjtendők és érlelendők. Az így elkészített föld rostán keresztül rostáltatik, hogy a föld a nem hasznos anyagoktól megszabaduljon. Ilyen földje minden kertésznek készen szokott lenni; de ha épen készen nincsen akkor a melegágyakhoz kerti föld használandó, de ennek csak a felső része és ez is napon forgattatik, hogy a föld nyereségét elveszítse. Legjobb földkeverék a melegágyakhoz agyagos-homok, porond és portrágya keverék, a következő arányban keverve egymással: 3/5 rész portrágya földkeverék, 1/5 rész agyagos-homok és 1/5 rész porond.

Melegítőszerűleg közönségesebben a szalmás lóganaj szokott használtatni, vagy tisztán, vagy pedig tölgy, cser, bükkfalevelekkel, vagy timár cserrel keverve; mely mellékanyagok késleltetik a melegnek első gyors kifejlődését, de annál általánosabb és egyenlőbb meleget hoznak létre. Az egyenlő és tartós meleget elősegíti még az, hogy több melegágy egymás mellé úgy illesztetik, hogy azok között csak annyi üreshely legyen, hogy szabadon lehessen közöttük járni s ezen közök melegítő szerekkel u. m. friss lótrágyával rakatnak körül.

Borítékul legrészebb, legalkalmasabb, de egyszersmind

legköltségesebb az üvegtábla. Szoktak e helyett papír vagy rongy borítékot is használni s ezek hogy áttetszők és világosak legyenek több ízben olajjal kenetnek meg. Használak még borítékul gyékényeket, deszkákat is az olyan növényeknél, melyek keményebb természetűek, különösen az olyan plánták fölibe, melyek későbbben a szabadba lesznek kiültetve, mivel az elkényeztetéstől meglesznek óva s a szabadbani kiültetés alkalmával az időviszontagságait annál könnyebben el tudják viselni.

A melegágyak a következő módon szoktak készíttetni:

a keretek szélessége és hosszúságához képest, hogy azt kiültetni lehessen 32—64 cm. (1—2') mély gödröt ásunk. A kiásott gödör fenekét egy vékony réteg lassan korhadó (pl. timársér) anyaggal terítjük be s annak fölébe jön a tulajdonképi melegítő réteg — a szalmás lótrágya 32 cm (1') vastagságban, a melyet jól szétválogatni s egyenlően széttergetni kell. Kemény hideg időben a melegágy nagyon lassan fog felmelegedni, mit gyorsíthatunk azzal, ha azt langyos meleg vízzel jól meglocsoljuk és azután a trágyát jól lenyomkodjuk. Ezután a trágya fölébe illesztjük a melegágy kereteket és ezeket kívülről szalmás lótrágyával rakatjuk körül, egészen a keretek felső széléig. Ha a ganaj száraz és annak melegsége nagyon lassan kezd fejlődni, azt újlag langyos meleg vízzel meg kell locsolni, mire a melegség fejlődése csakhamar meg indulni.

A ganaj eleinte annyira felmelegszik, hogy csaknem egező melegségűvé válik, várni kell míg a melegség egy kevésbé kihül és miután az nagy melegségét elveszítette, csak azután tesszük reá a földet, a mi egy pár napi várakozásunkba fog kerülni. A gőz ártalmának elhárítására czélszerűen lehet a lótrágya és földréteg közé egy vékony haraszt vagy moha réteget tenni. A melegágyra használandó föld fagyos ne legyen, mert ennek felmelegedése meleget használna föl hasznavehetetlenül és fel emésztene a trágya melegségét.

A melegágyakra halmazott föld vastagságát, az azokban természetű növények határozzák meg, de főczél mindig az legyen, hogy a föld olyan vastagon legyen a melegágyon, hogy abban a palánta gyökerek elég biztos alapot találjanak.

Ha a föld gőze a melegágyból elszállt, a melegágyakat be lehet veteményezni. Ha e tenyészet közben a melegágyak melegsége alább szállana, a körül rakott lótrágya megújítandó.

Ha a melegágyakban csak palántákat akarunk a későbbi kiültetésre nevelni, azok elvetése a szokott módon történik, (mint a szabadbani veteményezésnél) ügyelni kell azonban arra, hogy a különböző fajok egymástól elkülönítve és azok czimáblákkal (czinkusokkal) ellátva legyenek. A teljes tenyészeti idő alatt csak olyan növényeket hagyhatunk a melegágyakban, melyek ezen tenyésztési módot kiállják.

A kezelésre nézve általánosságban a következőket kell megjegyezni: 1. Főfigyelm fordítassék a hideg ellen oltalmazásra. 2. A melegágyak, kivált eleinte naponként és mentől gyakrabban szellőztessenek; mert a meleg ganajgőzben a plánták csak folynulnak, a nélkül, hogy virág és gyümölcsöt hoznának. 3. A szép napos idő felhasználására különösen kell igyekezni,

hogy a nap jótékony sugaraiban részesülő növények annál tökéletesebbek legyenek. 4. Ha később az ágy kiszáradása s a gőz elpárolgása után locsolásra van szükség, azt egyedül csak langyos meleg vízzel szabad eszközölni.

D. R.

Az erdélyi magán erdőbirtokok kezelése.

Azon nagyterjedelmű erdőterületből, mely Erdélyben előfordul, nem csak rész a nagybirtokosok, községek sat. tulajdonát képezi.

Ezen erdők nagyobbára sarjerdő-üzemben kezelt tölgyesek, habár a lapályokon, déli oldalakon, közlekedési eszközök közelében fekvők és nagyobb kiterjedésűek, szálerdőként kezelve nemcsak értékesebb fanemet s tehát nagyobb jövedelmet szolgáltatnának, de a sarjerdők rövid idő alatti letarolása után a fény szabad behatása következtében a talajelgyomosodás, elsilányodás és a szokásos s még eddigelé szigorú törvényes intézkedések hiányában szabályellenes legeltetés hátránya sem mutatkoznék oly nagy kiterjedésben. *)

Igaz ugyan, hogy a sarjerdőüzem igazolva van oly helyi viszonyok között: hol a terület kicsinysege miatt a vágásos szálerdőgazdaságot az újbólitás nehézsége miatt beállítani czélszerűen és a birtokos az erdő kezelése végett külön erdőszemélyzetet tartani nem találja jövedelmezőnek; hol a fogyasztás mint községek és nagybirtokok közelében tűzifán kívül lényegesen apró szerszámfára van irányozva és a tölgykéregnek mint cserző anyagnak jó kelendősége van; de az is bizonyos, hogy a tölgy-sarjerdők habár egy néhány fordán át korán beálló legnagyobb évi átlag és folyó növedékük mellett nagyobb fatermet és csupán tüzelő anyagnak használva, nagyobb jövedelmet nyújtanak, mint a szálerdők, de előbb-utóbb a kezelő tiszt szakképzettségéhez mérten e tekintetben csökkenni fognak, míg teljesen kimerülnek, ha csak talajjavító fanemek telepítése által ezen bajnak eleje nem vették, mi szintén nem reménylhető, mert költséget okoz.

A sarjerdőnek ily nagymérvbeni elterjedése valószínűleg onnét ered, hogy kezelése látszólag egyszerűbb lévén, a birtokos kevésbé szakképzett egyénre is rábizza, megtakarítást óhajtván eszközölni, az ezen megtakarítást többszörösen felülmuló jövedelem rovására; hogy az állami és kolosmonostori uradalom erdeinek kivételével, tudomásom szerint, a nagybirtokosok, megyék és községek erdei nincsenek felmérve, rendezve és rendezett önálló számvittel ellátva, üzempterv és számvitel hiányában pedig sem az évi vágásokat czélszerűen kijelölni, sem az erdők jövedelmezését kimutatni nem lehet.

Az erdőszemélyzetet rendszeren a reájuk bizott tőke értéke és jövedelme szerint kellene megválasztani. — Ezen személyzet alkalmazásából kifolyó költségtől azonban a nagybirtokos viszszeriad, azon ősi elvet vallván, hogy az erdő saját magától is

*) Különben itt is előfordul közvetlen Kolozsvár város közelében jókora kiterjedésű szálerdő az ugynevezett „Gálcseré“ mely tulajdonképpen tulkoros 100—120 éves sarjából áll.

Hasonlóképpen a nagy-enyedi ev. ref. főtanoda felenyed-muzsina szálerdőként kezelt birtoka ¼ részben sarjából áll, a legidősebb 145 éves.

létre jön. Ezen elv mindenesetre megállotta helyét akkor, midőn az erdők a népesség csekély száma miatt kihasználás alatt nem állottak, sőt jelenleg sem volna az másként, ha a természet szabad működését az általa létrehozott termények etávolítása által az ember nem zavarná, mely termények elkorhadás utján a megmaradt fák vidor növekedéséhez szükséges trágyát állítják elé.

Említett bajon tehát csak oly módon lehet segíteni, ha a nagybirtokosok és községek sat. erdeiket vagy szakképzett egyének által rendeztetik, vagy még czélszerűbb, ha erdeiket a szükséges kezelő és védszeméllyel látják el. Első esetben a rendezés után nyert üzemterv utasítása szerinti eljárást azután kevésbé szakképzett egyénre, esetleg a gazdatisztra is bízhatják azon föltevés mellett, hogy rövidebb 1—5 évi időközökben a terv szerzőjét a kivitel eredményének fölülvizsgálására és a további gazdálkodási elvek megállapítására felhívják, — minthogy az erdőüzem súlypontját magukban véve sem az elméleti tudományok, sem a termőhelyi viszonyok nem képezik, hanem kizárólag a kezelő szakképzettsége. **Kertész György.**

Az istállók világítása.

Tévedés nélkül állítható, hogy octoberben, a birka kivételével — minden állat istállóba, jászolra szorul és aprilisig ott élmeztetik. A rövid téli napokban az étetés, vakarás és a származott trágya kiszállítása este és korán reggel teljesítettik, tehát akkor, midőn mécs, lámpás, gyertya nélkül sötétség környezze bennünket. Nevezett teendők nem is, vagy csak hiányosan végezethetnének kellő világítás nélkül. De nem is lehet kívánni, hogy setében botorkáljon a eselédség reggel; 3—3 $\frac{1}{2}$ től egész hat — félhétig és délután négytől hétig az istálló teendők ideje alatt mulhatlanul szükséges, hogy az istálló megvilágíttassék, nem csak hogy nevezett munkák csorbát ne szenvedjenek, hanem hogy figyelemmel kísérhessük állatainkat; melyik eszik jó étvágygyal és melyik nem, ezek tekintetbe vétele nélkül a beteg állatról csak akkor lesz tudomásunk, midőn már intézkedéseink nem a gyógyításra, hanem a bőr-napló bevételi tételeinek szaporítására irányulhatnak.

Még néhány év előtt az istállók világítására gyertyát és olajat alkalmaztunk, ma leginkább petroleum használtatik e célra. A petroleum jelen árát tekintve bizonyára czélszerűbb és talán olcsóbb is az olaj használata, nem csak takarékosági szempontból, hanem tűzveszély elkerülése végett is.

Ha van a gazdaságban illetőleg magtárban vadrepeze vagy repezealj, len-tök-napraforgó mag, ütessünk belőle olajat és lássuk el magunkat téli világítóval. A petroleum mindenesetre élénkebb világosságot terjeszt nevezett olajoknál, de az istállókban a láng élénksége vagy homályossága nem valami lényeges, hanem igenis lényeges a költség kiméltés, mely mindenesetre az önkészítette világító anyagnál legesekélyebb.

A mely gazdaságban petroleum használtatik, ott nagy ügyelet szükséges, mert gyulékony természeténél fogva szerencsétlenség támadhat, foköppen ha tekintetbe vesszük, mily ügyetlenül és kevés vigyázattal bánik eselédségünk a nevezett

folyadékkal, továbbá hogy a legtöbb lámpák mily törekenyek és czélszerűtlen alkatuak.

Petroleum világításnál ügyeljünk:

1. Hogy a lámpás ne függjön zsinegen, mert az eléghe, a lámpás leesve összetörik, a petroleum kifoly, meggyúl és eléghe az istálló a benn levő marhával együtt. A lámpást legczélszerűbb drótra vagy vékony lánczra függeszteni.

2. A lámpás alatt vagy közelében ne legyen sem szalma, sem polyva, mely a lámpás netáni lecsése esetén meggyulhatna.

3. Falra vagy oszlopra erősített lámpás felett dróton vagy lánczon függő pléhernyőt alkalmazunk, az ernyő felfogja a lángot s ez által a padlásról esüingő pókháló és szalma szál meg nem gyulhat.

4. A lámpás oda helyeztetik, hol sem a kijáró marha szarvával le nem ütheti, sem a takarmány be — és trágya kihordásánál akadályt ne okozzon, vagyis hol a legmeggondolatlanabb béres és kocsis munkaközben villával lapáttal nem éri.

5. A lámpások mindenkor nappal töltendők meg, nem pedig este, midőn már égnék.

6. Csak oly lámpást alkalmazunk, melynek csavarkészüléke szorosan jár és így erősen áll a lámpa testben.

Ebüer Sándor.

A sáfránytermelésről.

Magyarországon a sáfrányt régóta kedvelik, hiszen már a tizenharmadik században intézkedtek hatóságilag vévése és adása iránt, a budai városjog, mely akkor készült, azt mondja, hogy megtekintés nélkül sáfrányt se ne vegyenek, se ne áruljanak (104 das kain safran soll unbeschaut weder gekauft, noch verkauft werden). A sáfrányt akkor Alsó-Ausztriából hozták hazánkba, hol azt először 1198-ban egy Rauheneck lovag mivelte.

Ezen fűszert nálunk is mivelik Trencsénymegye és Szerémmegyében és talán még másutt is. Az osztrák sáfrány a legjobb és így ennek mivélésmódját egy régibb megbízható forrás után leirjuk, leginkább azért, mert érdeemes volna a Királyhágon innen is ezen költséges fűszer meghonosítása érdekében kísérleteket tenni, annál is inkább, mert vad sáfrányok itt főképp a hegyes és előhavas területeken el vannak terjedve.

Alsó-Ausztriában minden talajt, melyen szemes gabonát termesztetni, a sáfránytermesztésre is alkalmasnak találnak. A legtöbb sáfránykert talaja agyagos, a mely agyagon egy televény földréteg van, mely rendszeren egy láb mélységre terjed. Azon talaj, mely könnyű, sovány, részint agyagos, részint kavicsos al elegyített földből áll, nem oly alkalmas. A sáfránymivelő helyek ne legyenek közel az erdőhöz, mert akkor annak árnyékába esnek; de nem szabad a sáfrányt dombok vagy hegyek tetején sem mivelni, mert ott az a szeleknek nagyon ki lenne téve; végre oly lejtős helyeken sem szabad a sáfrányt elhelyezni, hol erős esözések folytán a föld lemosatnék. Egy szóval: a hely ki legyen téve a napnak, ne legyen nagyon magas vagy nagyon nedves.

A sáfrány kitünően terem ott, hol a szőlő megéri, de hi-

degebb vidékeken is előjön, mert több hidoget bír el, mint a szőlő.

A sáfrány legjobban ott tenyészik, hol gyakori ködök vannak, például hosszú, nem épen szűk völgyekben, melyeken egy folyó vagy patak átvonul.

A talajelőkészítés hasonlít a kerti ágyaknál eszközözendő mivelethez. Ősszel a sáfrány mivelesnek szánt föld felásatik, erre azután télen vagy tavasszal trágya szállítatik, mely 4—5"-nyi mélységre a talajjal elegyítettik. Ha ez megtörtént, a föld érintetlen marad és csak június közepe és július vége között még egyszer felkapáltatik, részint a gyom, részint a felporhanyozás végett. Egy pár héttel később, augusztus 24-ike s szeptember 8-ika között, már most a földbe ültetik a sáfrány hagymáit, miután 3 vagy 4 nappal ez előtt nem mulasztották el talaját gereblyézni és az összes ágyakat egy nagy ágyba összevonni.

A sáfrány hagymák által szaporítottatik. Nem emlékeznek arra, hogy egy virág annyira fejlődött volna, miszerint magot adott volna. Minden hagyma egy félév alatt t. i. az ősztől tavaszig, egy, két, sőt három és négy fiatal hagymát képez, ezalatt az anyahagyma rendszeren tönkre megy, a maradványain, melyek durva fekete-barna rétegektől körül vannak véve, a fiatal hagymák találhatóak, ezeket a barna rétegek és az anyahagyma maradványától, mely lapos és kemény, gondosan meg kell tisztítani.

Az ültetés alkalmával rendszeren két munkás működik, az egyik a kapával a földbe 20 centimeter mély V alakú lyukakat vág és a másik beülteti 15 centimeter mélységbe és $7\frac{1}{2}$ centimeter távolságban egymástól. A növény nemsokára fejlődni kezd és pedig oly gyorsan, hogy a szár a levelekkel 3—4 hét múlva a föld felületét elérte és a földbe hajtott fehér, nyulánk, rézsírásban növegyökerek 13 centemteri hosszuk lesznek. A földben levő hagymán és ott, hol a szár kihajtatik, nemsokára láthatók fiatal hagymák; ezek többes számban vannak és gyakran huszat számlálhatunk, de ezek közül csak kevés fejlődik tovább, a legtöbb összezsugorodik és egy barna foltot hagy hátra s ekkor csak a hagyma közepén kitérő hagymácska fejlődik tovább.

Ha a hagyma igen kicsiny, akkor csak egy-egy szár 3—4 levéllel fejlődik; ha a hagyma közép nagyságú, akkor 3—4 életképes hajtást képez, melyek mindegyike 7 egészen 8 levelet tartalmaz és melyek között a virág is fellép; ha végre a hagyma igen nagy, akkor 6—7 hajtást képez, de ezek közül a legtöbb gyöngye és virág nélkül marad. A sáfrány virágai előbb nőnek mint a levelei és azért a virág könnyen szedhető.

A legalkalmasabb szedési idő korán reggel, a virágok, melyek nappal nyitvák, ilyenkor még bevannak csukva. A virágzás két vagy három hétig, sőt néha csak négy vagy öt napig tart, a mint épen az időjárás kedvez. A reggel gyűjtött virágból még az nap kell a bibéket kitépni, a kitépésnél arra kell ügyelni, hogy a három bibe, mely egy bibeszáron van, együtt maradjon, de úgy hogy, a bibeszártól csak is annyi legyen a bibéken, a mennyinek okvetlen rajta kell maradni, a bibeszárt „feminelle”-nek nevezik és az a sáfrány értékét csökkenti. A következő napon, az az más nap ezen bibék a tüzhelyen egy szitában gyöngye parázs felett szárítottatnak és azután mindjárt egy doboz-

ba tételnek, nehogy illatukból valamit veszítsenek, ebben egy pár óráig maradnak, míg az olajos anyagok kihatólván a sáfrányt nyulékonyá tették. Ha ez is megtörtént akkor a sáfrányt jól elzárható edénybe erősen benyomják és elteszik, hogy azt azután october végével eladhassák.

A sáfrány leveleket az ősztől a jövő tavaszig tovább hagyják nőni és csak ha hervadni kezdenek, lekaszálják és azt mint takarmányt szarvasmarhának adják.

Július hóban a gyom irtása és talaj felporhanyozása végett a talaj a hagymákig felkapáltatik, ez alatt új hagymák képződtek, úgy hogy 2 sőt 3-szor annyi hagyma van ugyanazon kertben, mint az első évben volt és ezen hagymák mindegyike 2—3 virágot ad. A második termés tehát sokkal jobb, mint az első, a harmadik, negyedik sat. olyanok, mint a második, de azért mégis a második vagy harmadik termés után gyakran elveszik a hagymákat és más kertekben ültetik.

A volt sáfrány talajba azután szeptemberben búzát vetnek, mely ott igen jól terem.

Dr. Kanitz Ágoston.

A hizó marha és borjúk nyírásáról.

A hizók és növendék állatok nyírását sokan igen melegen ajánlják és több gazda közölte volt már a lapokban ez ügyre vonatkozólag nézeteit és összehasonlító kísérleteken alapuló tapasztalatait.

Az eddig elért eredmények a hizó marhák nyírását sem feldicsérni, sem pedig rosszallani nem jogosítanak fel. Ugyanis azon pontos mérőkkel ellenőrzött összehasonlító kísérletek közül, melyeknek adataival megismerkedtem, három kísérletből az tűnik ki, hogy a megnyirt egyének napenként átlag $\frac{1}{2}$ kilóval a több élő súlyt termeltek, mint a nyíratlanok; a többi szám szerint két kísérletnél pedig a nyíratlanok hol több, hol egyenlő termelést mutatnak fel. Nem mondhatom tehát azt, hogy „ime a gyakorlat is bizonyítja, miszerint a nyírás növelni képes a termelést”. — Tisztasági és ebből kifolyólag egészségi szempontból azonban bátran merem ajánlani mindazoknak, kik csak valamivel jobb, különösen a levegő hőmérséke hirtelen változásainak ki nem tett istállóban tarthatják hizóikat. —

A növendék állatok nyírásának eredményével mindenki meg van elégedve és magamnak is volt alkalmam tapasztalni, hogy a mi a jó kinézést, eleven egészségét, szép fejlődést és könnyen tisztíthatást illeti, a megnyirt borjak mindenképp előtte állanak a nyíratlanoknak. Nem is mulasztja el többé a nyírást az, a ki egyszer megkísérelte, feltéve, hogy akar is, képes is valamivel több gondot fordítani az így kényesebbé tett borjúkra.

A nyírás befolyása a következőkben állapítható meg. Kétségtelen tény az, hogy a külbőr, ha szőrözetének egy részétől megfosztjuk, érzékenyebb lesz és pedig azért, mivel a benne szelágázó vér és nyirkedények, az itt végződő idegek a külbefolyásoknak sokkal inkább ki vannak téve. Továbbá a vakaró, kefe sokkal könnyebben távolít el minden piszkot, rondaságot, a megnyirt semmint a kóczos marha kültakarójáról. Az ily módon megtisztított, mindig könnyen tisztán tartható és azért izgékonyabb külbőr ki és

Belőlekezése hatályosabb, a beleágyalt fagygyu és izzadság mirigyek működése élénkebb lesz. Mindez fokozott vérkeringést idéz elő, minek egyenes következménye a vér alkatrészeinek gyorsabb felhasználása, mi ismét nagyobb mennyiségű tápszert fölvétellel van összekötve.

A csupasz bőr hamar megvastagszik, így kívánva pótolni az elvesztett takarót; a lenyirt szőrök gyorsabban nőnek, a folyton lehámló elszáradt bőrpikkelyek — korpa — helyét mások foglalják el; az élénkebben működő fagygyu és izzadság mirigyek sok bomlási terményt küszöbölnek ki, mindezen azonban a vérnek kell anyagot szolgáltatnia, miért is az erőteljesebb tápanyagok nagyobb mennyiségben dolgoztatnak át. Az eredmény nem sokára szembe tűnik: a hizók jó étvágygyal sok takarmányt vesznek föl; a zsir képzése gyors és különösen a bőr alá vastag rétegekben rakodik le, visszatartandó a test melegét.

Hogy azonban a bőr élénk működése alább ne szálljon, nemcsak a hizálás kezdetén, hanem folyama alatt is újból meg kell nyírni az állatokat.

Ennyit kívántunk megjegyezni a hizók nyírása körül tett eddigi tapasztalatok és a nyírás élettani oldaláról. Nem akarok bírálatot mondani, miután csak kevés gyakorlati adatra támaszkodhatom. — A tudomány szépen és helyesen indokol, hogy valjon mégis tévedett-e és ha igen miben tévedett, azt egyedül sok és pontos kísérlet derítheti fel.

Azonban tény az, miszerint ha a nyírás nem is fokozza a zsirtermelést közvetlenül, közvetve mindenesetre nagy befolyással van a hizásra. A tisztaság és a külbőr zavartalan működése egyik feltétele az egészségnek; hogy pedig egészséges állat jobb takarmány értékesítő mint a beteges és hogy a hizálás közben fellépő kórok nagy károkat okozhatnak a hizlónak, az bizonyos.

A borjúk nyírásának szokását határozottan dicsérnem kell. Olyan élvezet azt a takaros megkoppasztott sok eleven jószágot nézni: milyen jól érzi magát, milyen jó étvágya van és mily oszatosan eszi meg adagját. Nem fészkelődik, furakodik, dörgölődik mindig, miután nem csipi, ingerli bőrét a szőrök közé lerakodott és a mirigyek váladékával edző rondaságot adó sok por stb., nem nyugtalanítja a fülek tövén, homlokon levő köcsös szőr alatt előállani szokott tetvek és más ilyes alkalmatlan vendég.

A tehenész pár erős kefe huzással megtakaríthatja a megnyirt állatot; a vakaró munkája is kevés és ha mégis megtámadják az élődi vérszopók, könnyen el lehet ezeket a veszélyes és ronda állaton gyorsan elszaporodni szokott férgeket távolítani.

Szentkirályi Ákos.

Miként nő a növény gyökere?

A gyökér növekedése a gyök hegyének növevése által történik, a mennyiben a továbbképzésre képes szövetben folytonosan új sejtek keletkeznek.

Az utánnomuló, kitáguló és terjeszkedő gyökhegy a

talaj részecskék közé betolakodik és világos, hogy a továbbindulás és terjeszkedés annál nagyobb lehet, minél lazábbak a talajrészecskék. A fiatal gyökhegyecskékből szintén új gyökszálak képződnek és hasonlóképen a földbe hatolnak.

A gyökhegyek továbbnövése és a gyökszálak ujon képződése a növényi tápanyag-felvételnek főmozzanatát teszi, miután az u. n. parafaanyag képződése által az idősebb gyökerek áthatlanokká válnak, az idősebb gyökszálak pedig elhalnak. Ezen növekedési viszonyoknál fogva kedvező körülmények mellett a tápfelvételi szervek a talajfelület minden pontjára jutnak, mi által a tápanyagoknak bőséges felvétele kétségteljesen előmozdítva lesz.

Ennélfogva a mivélésnek egyik főfeladata abban áll, hogy a talajnak lehetőleg jó munkálása által nagy gyökérbőséget hozzon létre, az eredmény a reá fordított fáradságért pazarul fog fizetni. Ebből folyólag egy dús gyökéretű növény a tápszegényebb talajban jobban táplálkozhatik, mint a kevés gyökerű plánta. De egyuttal egy más nagy jelentőségű kérdésre is választ nyerünk: tájban szűkölködő talajban gyökérszegény növényt sem termelhetünk.

A gyökképződésnek ennélfogva a tápanyagbőséggel egyenes arányban kell állania.

A repce, mely silány gyökérettel bír, a homokos talajban nyilván nem diszlik úgy, mint a dús gyökerű rozs.

A gyökéret azonban főleg a vetésforgás megállapításánál bír kiváló jelentőséggel. A gyökerek hosszúságára nagyon kell ügyelnünk, mert sekély gyökerű plánta a talaj felső rétegéből vonja el a tápot, a mélyen gyökerező pedig az alsó rétegekből. A gyökér azonban csak akkor képes a hasznos tápanyagokat a talajból felvenni, ha és a hol a talajrészecskékkel közvetlen érintkezésben van.

Ha áll is az, hogy a talaj tápanyagtartalma és annak keveréke a gyökerek fejlődésére bizonyos befolyást gyakorol, úgy másrészt nem szabad szem elől tévesztelnünk, hogy az egyes növényváltozványok gyökereiket csakis egy bizonyos fokig fejleszthetik, hogy tehát a természet e tekintetben határozott határt szab.

P. M.

A juhtrágya kezelése.

(A „Praktischer Landwirth“ után.)

Általában véve a szarvasmarhatrágyának még mindig nagyobb becsét tulajdonítanak, mint a juhtrágyának. Azt mondják, hogy a szarvasmarha trágyája hatásosabb és tartósabb. Ezen állítás azonban téves. Van sok kisebb gazdaság, melyben kevés lévén a szarvasmarha, trágyáját leginkább ürü hizlalás által termeli. Az ily gazdaságban termelt trágya igen jó s a szántóföldek mindig a legjobb erőben vannak; a trágyának jósága ily esetben a hizlásra alkalmazott takarmány viztartalmában leli magyarázatát, melynek nedvessége miatt a trágyában penész nem képződhetik.

Ellenben ott, hol a juhok csak szalmával és szénával és talán még szűken is takarmányoztatnak, ott a juhtrágya mindig penészes, a penész pedig elrontója a juhtrágyának, miután azt

egy kitünő hatása és értékű anyagát, a légenytől csaknem egészen megfosztja.

Már pedig az ilyen juhtrágyának sem hatása, sem tartóssága nem lehet. Tehát nem minden, hanem csak a penészes juhtrágya rosszabb a szarvasmarhatrágyánál.

Ezen állítás, igazságának daczára, még sem vétetik figyelembe. Igen kevés gazdát találunk, kinek juhtrágyája ment volna a penésztől. Ezen rossz kezelés mellett pedig igen sok légeny s égvények, a fontos sőt nélkülözhetlen alkáliák mennek veszendőbe. A penészedésnek pedig igen könnyű gátot vetni. Ha juhtrágyánkat hetenként egyszer egy egyszerű kerti fecskendővel meglocsoljuk, már ez által is a légenynek nagyobb része vissza lesz tartva. Ezen célzt még inkább elérjük, ha a trágyát gypszszel hintjük be; de azért a trágya locsolása sem mulasztandó el. Igen célszerű a juhtrágyát rétegenként turfa, tőzeg vagy akár jó fekete réti földdel behinteni. Ezen eljárás a mellett, hogy a trágyát rendes állapotban megtartja, a juhok egészségére is jó hatással van és ha e földréteg vastagabb, láb-fájás esetében még a gyógyulást is gyorsítja. Az e célra használandó tőzeg, turfa vagy réti földet már nyáron át lehet nagyobb rakásokba összehalmozni. a hol kiszáradván, téli kezelése könnyítve leend.

W. L.

A hold és plánéták befolyása az időjárásra.

A holdnak már a hajdankorban nagy befolyást tulajdonítottak a földi dolgokra és eseményekre egyáltalában, főleg pedig az időjárásra.

A hit, hogy valamely munkának sikere attól függ, hogy azt új holdra, holdtöltésre, telő vagy fogyó hold idején kezdjük meg, fenntartotta magát folyton s többé-kevésbé hívókra találma is. De még inkább ragaszkodnak és pedig nem csak a köznép, hanem sokan a közép- és előkelő osztályból is azon nézethez, hogy a holdnak az időjárásra elhatározó befolyása van; hogy az időváltozások ujholddal, holdtöltéssel, a negyedek változásaival sat. járnak. Sőt nemcsak a holdnak, hanem más égi testeknek is tulajdonítottak befolyást; minek nyoma a népies naptárakban még ma is látható, a hol ugyanis a hét égi test: Saturnus, Jupiter, Mars, Nap, Venus, Merkur és Hold „uralkodó planéta“ név alatt felváltva szerepelnek s állítólag az évi időjárást igazgatják.

Habár a holdnak némi befolyása van is földünk légkörére, de ez a légnyomásra és a levegő egyéb viszonyaira oly csekély hatást gyakorol, hogy az időjárás meghatározásánál és egyéb légköri vizsgálatoknál figyelembe sem jöhet és a természet tudományok mai álláspontjából itélve egyáltalában kimondható, hogy a holdnak és plánétáknak sem az időjárás alakulására, sem pedig egyéb földi dolgok és események sorsára és rendjére semmi észszerűleg indokolható befolyása nincs.

Székely Mihály.

Eszközfa.

A gazdaság körül igen lényeges, hogy a különböző szükségre szánt eszközfaiból mindig kellő készlettel bírjunk. Legyünk a legjobban berendevezve mindenféle gazdasági eszközök-

kel, mégis munka közben egyszer egy szekér-rud, máskor egy tengely, harmadikszor egy löce, nyújtó, járom stb. törik el s a munka fennakad vagy hátrányt szenved és pedig nagy hátrányt szenved, ha nincs miből azonnal pótoljuk a hiányt és különösen ha eszközfaik nem léte miatt más községben vagy a legközelebbi városban lakó keresekhez kell folyamodnunk a hiány pótlása végett, a mi a hátramaradáson kívül még tetemes kiadási különbséggel is jár. Míg ha eszközfa-készletünk rendben van, az elromlott részeket valamelyik faragáshoz értő béresünk, vagy valamely falusi faragó ember is azonnal kijavíthatja, pótolhatja. De másfelől az is szükséges, hogy eszközfaik jó legyenek, mert így a különböző szerszámok tartósabbak lesznek, kevesebb lesz a romlás; erre nézve pedig első sorban lényeges körülmeny, hogy a fa mikor vágatik? A gazdasági eszközök számára használandó fa legyen tő, és semmi esetre sem ág. Legzelszerűbb vágási idő december és január haváig. A tavasz, nyár vagy ősz folyamán vágott fák csekélyebb tartóssága természetrajzi törvényen alapszik; hogy pedig a hold tölte vagy ujlása hetében vágott fákat a szű inkább bántja, sokszoros tapasztalatok által van bizonyítva. A későbbi használatra félreteendő eszközfaik héja lehántandó s a fák valamely esőmentes, száraz, szellős helyen, nem lefektetve, hanem felállogatva rakandók el.

Szentkirályi Árpád.

Milyen meleg legyen az istállóban.

Az istálló hőmérséklete legyen 10—14° R. Ha az istálló melegebb, a levegő tisztátalanabb. Ha pedig a hőmérséklet alantabban áll, akkor több takarmány szükséges. Ha az istálló nem telik meg marhával és azért hideg, az üres tért szalmával kell betölteni, ha pedig azért hidegebb, mert igen magas, akkor több takarmányt kell hogy adjunk az állatoknak, hogy a megkívánt meleget előállítani képesek legyenek.

Könyvismertetés.

Az okszerű borászat népszerű vezérfo-nala (Irta Molnár István a budai orsz. borászati tanintézet igazgató tanára második teljesen átdolgozott kiadás. Budapest. 1877. 8-rész 77 lap.)

Alig pár éve borászati iparunk ébredésének és már is tekintélyes számú művekből álló szakirodalmunk született; előttünk fekvő ujszülött szintén egy a jobbak közül és habár nem is ujak leirt tárgyai: a jót másodsor olvasni nem árt meg senki-nek, mert alkalmat nyújt új kiadásban megtanulni azt, mit a régiekből megjegyezni elmulasztott. — Sokat ígérő czime megcserélhető lenne így: csinos nyelven szerkesztett és ügyesen elmondott előadások rövidre vont összefoglalása. — Tárgyát már régebben — másutt is — helyesen és kimerítőleg leírva olvassuk. Tartalma következő: a borászat fontossága hazánkban; a pince és borkészítés; a borkészítés; a bor betegségei; a borjavítás; kimutatás 45 magyar bor vegyelemzéséről. Mindezeket végig meglátszik a mai tudomány színvonalán álló képzettség, leszámítva néhány „erő s“ dolgot; így p. o. a 9-ik lapon; „megnevezése azon szőlőfajoknak mo-

Iyek a jégesőt stb. legjobban kiállják"; a 40-ik lapon: „a vízaholyag halak esontjaiból kifőzött enyv! de azt már csak mégis minden iskolás gyerek tudja, hogy a víza-hal és többi rokonai légholyagának megtisztított alkalmas részei adják a vízaholyagot és nem úgy főzik esontból mint az asztalos enyvet! — A borderítés körül is vannak saj-tóhibák: a 40-ik lapon ajánlott 57 gramm Tannin, egy hectoliter borhoz tán egy kissé sok! A könyvecske izléssel van kiállítva s mégis olcsó: 72 krajczár. W.

Értesítés. *)

Az erdélyi gazdasági egyesület közgyűlése által a néhai gróf Bethlen László emlékének megörökítése cél-jából megkésztetett határozott arczkép költségeire az aláírási iv megnyitvatván, teljes tisztelettel kérjük az adakozni kívánókat hogy becses adományait a titkári hivatalhoz beküldeni ne terheltessenek.

A t. adakozók névsora a beküldött összeggel egyetemben időről időre közöltetni fog.

Kelt az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányá-nak Kolozsvártt, 1877 januárhó 15-én tartott üléséből.

Tisza László, egyleti elnök.

Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

I. Kimutatás.

A n. Gr. Bethlen László arczképének megkésztetésére adakoztak:

Tisza László	20 fr.
Br. Huszár Sándor	10 fr.
Bokros Elek	10 fr.
Szabó József	10 fr.
Ladányi Sándor	1 fr.
Dávid Antal	5 fr.
Vörös Sándor	5 fr.
Zeyk József	10 fr.
Gamauf Vilmos	1 fr.

első kimutatás összege 72 forint.

Kolozsvártt, 1877 januárhó 18-án.

Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

Helyreigazítás.

Lapunk idei 2-ik számában: „Az Erdélyi gazda és kö-zönsége“ című cikkben, a 10-ik lap első hasábjának 30-ik sorában „eszméit“ helyett „czimeit“ kérünk olvasni.

Mai mellékletünket

az első magyar kertész gazdasági ügynökség budapesti ismert magkereskedésének árjegyzékét melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Csik-Szereda, Déva, Fogaras, S. Szt.-György és Vajda-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabnaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre na-gyon egyszerű: az összeg egy tizedrészét leütve, a maradék a gyakorlat-igényeihez képest elég ponto-san három vékaárának felel meg. P. o. buza hecto-

*) Királyhágón inneni t. lapársainkat ezen értesítés és kimu-tás átvételére tiszteletteljesen felkérjük. Szerk.

literje 800 kr., leütve a tizedrészt, 80 krt, marad 720 kr., mint három véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Tauffer Ferencz magkereskedése Kolozsvártt,

ajánlja:

Gazdasági, kerti és virág magvak rak-tárát, Mayer-féle **Trieurs** konkoly, bükköny és zab **választó gépeket**, **törökbuza fej-tőket**, szelelő és választó **rostákat**, Mayer-féle általánoson kitünőnek ismert kovácsolt vasból készült kézi, ló és vizerőre alkalmaz-kató **eséplőgépeket**, **gabonás zsákokat** nagy választékban.

Saynor, Cooke és Ridal-féle **kerti esz-közöket**, u. m. oltó, szemző, metsző késeket, ollókat, ásókat.

L'homme-Leffort-féle francia faviaszt és fabéjt különböző minőségben.

(1.)

(3—52)

(4)

Hirdetés.

(3—8)

300 Kilo marhatakarányt vág Weil új szabadalmazott szecskavágó gépe

óránként egy ember által hajtva.

Ábrával és leirással franko és díjtalanul szol-gálok, szavatosságot vállalok és próbát engedek.

Ifjabb **WEIL MÓRICZ** gazdasági gépgyára
Bécs, Franzensbrückenstrasse 13.

☛ Szolid ügynökök kívánatosak! ☛

Jelzálogkölcsonőket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett nem teher-mentes földbirtokra 1000 frittól a legmagasabb összegig 5½ és 6% kamat mellett törlesztésre, rövid idő alatt és 5000 ffron felülüket még előnyösebb módzatok mellett gyorsan eszközöl, bővebb felvilá-gosítással készséggel szolgál.

a hatóságilag engedélyezett általános

(3) (2—26)

„Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvártt, párisutca, 19. sz. szaját ház.

(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. n. 1—4 óráig)

(30.)

É R T E S Í T É S.

(3-3)

Miután az e tárgyban hirdett első ajánlati tárgyalás eredmény nélkül maradt, az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmánya, támaszkodva az 1876. áprilisi 10-én tartott közgyűlés 68. jk. sz. a. hozott határozatára és saját kertészeti szakosztályának indokolt jelentésére, ezennel újból közölni teszi, hogy egyesületi köztelken a házi kezeléssel fel fog hagyni s ezen közel 14 holdas kerjét, melyből 2 hold luczerna, 2 hold kaszáló az utakon, 3 1/2 hold szőlő, a többi pedig beállított gyümölcsfaiskola, egy külön kertészházzal, több segédi lakkal, pinczével, csürrel és istállóval, két kuttal és néhány száz szekér trágyakészlettel, 700 db. termő anyafával sat. sat. 1877-ik év áprilisi 1-től kezdve az alábbi feltételek alatt vállalkozónak óhajta bérbe kiadni, úgy mint:

1. Az erdélyi gazdasági egyesület a maga tulajdonjogát csorbitatlanul és teljes mértékben fenntartja.
2. Vállalkozó kötelezetik a gyümölcsfa- és szőlőtenyésztést a keresletnek megfelelőleg gyakorolni, a fajok valódiságáért jótállani s az egyesület által első sorban termelésre ajánlott fajokból csemetéket és szőlővesszőket tömegesen előállítani.
3. A 2. pontban jelzett cél elérése végett köteles a vállalkozó egy és egy negyed hold faiskolát fenntartani és rendszeres turnusban kezelni, mely faiskolában az említett tömeges előállítás eszközlendő.
- A bérleti idő alatt külön anyafakert lesz legalább 200 anyafával beállítandó, új fajták kipróbálására pedig legalább 20 fajfa lesz rendelkezésre bocsátandó.
4. Az 1 1/4 hold levonásával fennmaradó földterület, kerítésen belül és kívül a vállalkozónak tetszés szerinti használatára marad fenn.
5. A köztelken levő összes épületek díjtalanul a vállalkozó használatába mennek át, ki azokat tűz ellen biztosítani s a kerítéssel együtt jó karban tartani tartozik.
6. A leltári tárgyak, a meynyiben vállalkozó azokat átvenni óhajtaná, jegyzék mellett adatnak át és a bérleti idő elteltével vagy természetben és jó karban visszaszolgáltatandók, vagy pénzértékük szerint megtérítendőek.
7. A bérleti idő nyolcz évig azaz 1885. évi mártushó 31-ig tart.
8. Vállalkozni szándékozók az évenként megajánlott és előre fizetendő bérösszegezen kívül 1000 frt az az egy ezer forint osztrák értékű biztosítékot készpénzben vagy ez összegnek megfelelő árfolyamu értékpapirokban a szerződés megkötése alkalmával letenni tartoznak.

Szíves ajánlatokat írásban és zárva jövő 1877. évi februárhó első napja déli 12 óráig az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala Kolozsvárt fogad el, mely kívánatra szóval és írásban részletesebb felvilágosítással is szolgál.

Kelt az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának Kolozsvárt 1876. december hó 4-én tartott üléséből.

Gamauf Vilmos,
egyesületi titkár

Báró Huszár Sándor,
egyesületi alelnök.

P i a c z i á r a k.

A heti vásár		Egy hektoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 kobmeter	1 kilo	
helye	napja	szóta	buza	elegy buza	rózs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a i e z z á r o k b a n												
Besztorce	jan. 9.	700	300	500	—	200	200	200	320	90	320	28
Brassó	jan. 12.	920	700	525	360	237	400	240	100	360	32	
Csik-Szereda	dec. 19.	834	672	510	450	200	500	400	180	125	24	
Déas	jan. 16.	780	750	480	—	225	320	430	155	200	32	
Déva	dec. 23.	900	800	740	560	690	550	460	160	136	30	
Erzsébetváros	jan. 13.	760	670	560	—	330	350	310	140	300	32	
Fogaras	dec. 14.	775	680	450	450	200	425	140	30	—	24	
K-Fehérvár	jan. 13.	860	710	590	—	320	370	350	170	300	32	
Gy.-Sz.-Miklós	jan. 5.	775	550	450	450	200	450	140	30	—	24	
Kolozsvár	jan. 18.	840	600	550	—	230	355	270	160	450	38	
M-Vásárhely	jan. 11.	650	500	535	—	230	315	220	60	380	34	
Naszód	jan. 11.	930	800	600	330	200	330	225	100	250	28	
Nagy-Enyed	jan. 11.	775	650	525	—	276	300	310	100	235	36	
N.-Szében	jan. 16.	840	720	560	500	260	370	160	100	340	38	
Segesvár	jan. 11.	720	590	490	—	270	380	140	90	240	28	
S.-Sz.-György	jan. 8.	850	700	500	300	225	440	220	100	250	28	
Szamosújvár	jan. 15.	855	575	568	—	235	390	350	75	500	30	
Sz.-Régea	jan. 11.	800	605	590	360	242	360	290	140	240	32	
Sz.-Údvahely	jan. 16.	910	700	600	—	250	425	250	40	200	32	
Torda	jan. 13.	1025	825	550	350	275	310	300	40	300	34	
V.-Hunyad	jan. 5.	800	600	540	—	250	430	200	100	600	36	

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 krajával számítottak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelőnek minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatja.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1-3 4-6 7-12 13-18 19-24 25-30 31-36 37-42 43-52									
	széri hirdetésnél forint									
1/16 v. egész oldal	12	33	64	20	170	216	260	290	320	360
1/16 v. fél „	6	17	32	60	90	110	130	150	160	180
1/16 v. negyed „	4	9	16	30	45	55	65	75	80	90
1/16 v. avotzad oldal	3	5	9	16	24	30	35	40	45	50
1/16 v. tizenhatod „	2	3	5	9	15	18	20	23	25	27

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyed rész engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Melléklet az „Erdélyi gazda” 3-ik számához.

Egyleti mozgalmak.

Az erdélyi gazdasági egylet közgyűlése

1877 januárhó 7-én.

Felváltva elnököltek: Tisza László és Báró Huszár Sándor, egyleti alelnökök.

A jegyzőkönyvet vitte: Gamauf Vilmos, egyleti titkár. időközben az erre felkért tagtárs Vörös Sándor.

Jelen volt: 114 tag.

7. Elnöklő alelnök Tisza László:

Tisztelt közgyűlés!

Üdvözölve erd. gazdasági egyletünknek szép számmal egybegyűlt tagjait, a közgyűlést ezennel megnyitottam nyilvánítom, mert óhajtom, hogy az, mit itt szomorú megbízatásomnál fogva mondandó leszek, a közgyűlés színe előtt legyen mondva s ne úgy álljon jegyzőkönyvünkben s az utókor előtt, mint egy igénytelen tagnak nyilatkozata, nem mint az én gyenge szavam, de mint általam nyilatkozó hálas egyletünk közgyűlésének teljesen hivatalos, kegyeletes ténye.

Ritkán, talán soha sem éreztem szónoki tehetségem gyengeségét jobban, mint e perczben, midőn t. választmányunk megbízásából a közgyűlés előtt egyletünk örökre felejtethetlen elnökének, gróf Mikó Imrének emlékét kell megújítanom.

Ehhez bátorságot csak is azon tudatból meritek, hogy az egész hazát s legközvetlenebbül minket ért veszteség nagyságát nálam, ki az elhunyt oldala mellett mint alelnök 20 évig voltam szerencsés szakadatlanul szolgálni, őszintebben senki sem érezheti, s hogy ha magában véve gyenge s gyarló is a hála örökzöld növénye, melyet avatatlan ajkaimmal a halhatatlannak porait pihentető sirra tenni törekszem, már születése perczében megizmosodik az, gyökérszála elnyulván e terem falai közt s azokon kívül is, mindnyájunk sajnó keblébe.

Lehetetlen, hogy a hála fája, mely becsületes munkás hazafiak szívében gyökerezik s melyet az árván maradt haza könnyei táplálnak, elveszszzen valaha, bármi kontár lett légyen is első kertésze.

Nem fejlődhetik — meggyőződéseim szerint — a jövő rejteheiből e hazában oly nemzedék, melynek, ha az magyar lesz, keble gróf Mikó Imre nevének említésekor, hálásan föl ne dohogna.

Élni fog ő a nemzet millióinak emlékében, élni örökké, mert nem magáért, nem csak családjáért, de értök, mindnyájunkért élt, hatott, alkotott, gyarapított, mert a nemes szív utolsó dobbanása is megoszlott utódai s imádvá szerzett hazája közt.

Ha merészkedtem elvállalni ez emlékbeszéd megtartását, bizony nem azon hitben tevém azt, mintha reménylhetném, hogy sok oldalú, közhasznú életéről részletes, hű, teljes képet tudjak t. hallgatóim elé állítani; de felbátori-

tott azon gondolat, hogy e nagy feladatnak csak egy kis része, elhunyt örökre felejtethetlen elnökünk közgazdasági működésének s e téreni jelességének előadása, méltatása eshetik osztályrésztül. Mert hiszen hogy mit tett ő, —

mint alkotmányos koronás királyának s hazájának egyformán hiva a politikai pályán; mit

mint tudós a haza multjának — a jövő ezen legbiztosabban alapjának — földerítésére, mit a különben ismeretlenül maradandott szép irodalmi műkincsek kiadásával is, szóval mit tett mint tudós, író és marcanas;

mennyit áldozott — a tetemes pénzüsszegeket nem is említve — drága ideje s életerejéből a hazai művészetek emelésére;

miként alkotta, teremtette meg az erdélyi részek régészeti s természettudományi kincseinek gyűlhelyét az itteni antiqua s modern tudományosságnak központját — muzeumunkat;

mennyit áldozott, mint főúri köreink egyik legőszintebben vallásos tagja, szegényebb hitsorsosainak, szegényebb egyházközösségeknek felsegélésére;

mily böles mérséklettel, de vallásos érületű hajthatlan szilárdságával, miként vezette az erdélyi helv. hitű egyházkerület ügyeit, igyekezve abban a békét, egyetértést fenntartani;

mennyit költött az erdélyi helv. hitv. tanintézetek istápolására;

miként alapította meg örökre a sepsi-szent-györgyi főiskolát;

mind e fényes érdemeiről itt tüzetesen szólani, feladatam nem lehet.

Emberbaráti jótékonyágát hirdetik azon számtalanok, kiknek életében istápjá, gyámok volt; kiknek egy része elveszté az ő halálával azon mindennapi kenyerét, melyet gróf Mikó Imre — nemes szíve ösztönzésére — úgy tudott nyújtani, hogy általa senkit meg nem szegényített s balkeze igazán nem tudta, mit a jobb végez.

Sokan az ország legkülönbözőbb vidékein, a legkülönbözőbb közhasznú, elméleti s gyakorlati egyletekben, intézetekben gyászoló közönség előtt, hirdetik a gróf Mikó Imre dicsőségét s tartják azt az önzéstelenül áldozatkész hazafiúi hűség igaz ösvényének megvilágító napjául a jövő nemzedék elébe. Ezen sok részletről fog megalakulni majd ama nagy egész, melyet az ő életiratának nevezhetünk.

Ha e nagy szerű, lélekemelő, nemzeti jövőnk iránti reményünkben megerősíteni hivatott képhez én csak most egy mellékes vonást nyújthatok is, szerencsésnek fogom érezni magamat, ha e vonás hű lesz s nem zavarja a nagy egésznek nemes összhangját.

Szomorú és nehéz tisztem teljesítéséért pedig bőven lennék jutalmazva, ha a tisztelt közgyűlés úgy találná, hogy érzelmeinek nem voltam egészen képtelen tolmácsa.

Mikó Imrét, ki Háromszéken Zabolán 1805-ben született, szeptember 16-án 1876-ban, tehát 71 éves korában vesztettük el, 14 évvel egyetlen fiának, az 1862-ben ugyancsak sept. 16-án elhunyt gr. Mikó Ádámnak halála után.

Ha korai e vesztés s korai lett volna bármennyivel később is, nem tagadhatni, hogy csakis erős lélek s istenbe vetett igaz bizalommal élhetett a nagy hazafi addig is, dacára az őt családi éltében sujtó sok érzékeny csapásnak.

Anyja gróf Mikes Borbála születése után árván hagyta s özvegyen atyját gróf Mikó Györgyöt.

A szellemdús gyermek gondos nevelését nagyszülői gr. Mikes Zsigmond s Ugron Juliánna eszközölték 1812—1824-ig a nagyenyedi főiskolában, 1825-ben tette le a jogi szigorlatot kitűnő sikerrel a maros-vásárhelyi királyi táblán, 1826-tól 1849-ig különböző rangban államhivatalt viselt. Ő volt Erdélynek utolsó, alkotmányosan választott kincstárnoka, mely hivatalából a forradalmi bonyodalmak szorították ki.

Elvesztvén imádott mátkáját, gr. Mikes Máriát esküvőjük előtt, később 1840-ben gr. Rhédey Máriát vette nőül, kit — miután egy fiu s két leánnyal ajándékozta meg — a halál már 1849-ben kiragadott szerető karjaiból. Az anyát követte az atya legmagályabb bánatára a nagyreményű fiu, gr. Mikó Ádám, nevének egyetlen örököse s a hídvégi gróf Mikó-családnak utolsó férfinarja, elhalva 1862-ben, hazautaztában külföldről, hova őt szerető atya tudományos kiképzetésének befejezése végett küldötte, gondos nevelőjének felügyelete alatt. — 1868-ban meghalt idősb leánya, a derék magyar nő s anya gr. Teleky Károlyné, három árva fiut hagyva hátra, 1873-ban pedig elhunyt kedves veje, br. Wesselényi József, férje egyetlen még élő gyermekének, Annának, kinek ezen férjhez menetele felett érzette sok év óta az első örömet.

Valóban t. közgyűlés, kit családi életében így nyomoról-nyomra üldöztek, eléggé bámulatos már az is, hogy legfeljebb közepesnek mondható testi erő mellett oly hosszasan élni is birt.

De gr. Mikó Imre nem csak élt egyszerűen, ő tett, hatott, működött, fáradt annyit, mint kevés egyes ember; igaz, hogy nemcsak egyedül működött, fáradt, mert honszerilem hevítette, lelke magával ragadott sokakat, sokunkat.

Ő, ki szenvedésein, mély fájdalmain erőt birt venni s szívének a családban csaknem tárgy nélkül maradt, teljes szerelmét hazája s nemzetére ruházta, birt a választottak között sem mindenképpen található nagybecsű azon tehetséggel, hogy nemes érzéseit, lelkesültségét, határozottságát át ruházta környezetére. Érintkezése megnemesített s kövételére buzdított mindenkit.

Én e ritka adomány titkát t. közgyűlés! abban vélem feltalálhatni, hogy ő doctrinair unalmas modorban nem oktatott senkit, nem használt üresen kongó frázisokat, de ha nemes lelkében tisztába jött azzal, hogy valamely dolognak létesítése a haza, a nemzet, a közmívelődésnek érdekében van, ennek hosszas elméleti hirdetégetése helyett, azonnal a

gyakorlati terere lépett s meghozta az ügynek önmaga, rendesen a legelső s majdnem mindig a legtekintélyesebb áldozatot, még pedig nem csak pénzben, a mely érdemet némelyek kicsinyelhetnének is, miután ő e tekintetben a legtöbb embernél kedvezőbb helyzetben volt, de testi, lelki munka s fáradságban is, melyek mindenkinek rendelkezésére állanak s melyekből még is nem mondhatni, hogy felettte sokan hoznak áldozatot a haza oltárára.

Nem egyszer csak akkor hozott szóba egy vagy más helyes tervet, mikor már hosszú, senkitől nem is gyanított munka s küzdelemmel annak utjából minden akadályt előre elhárított volt.

Igen t. közgyűlés! Ő a társadalmi téren politikai pártkülönbség nélkül magával ragadott bennünket, mert nem szavak, de jó példával buzdított bennünket a munkára, tette, hasonlított ama hadvezérhez, ki soha sem biztatta sergét azzal „előre“, de diadalra vezette mindannyiszor e buzdítással „utánam“.

Ez szerintem titka annak, hogy e sok családi szenvedés, nehéz honfiai küzdelem, komoly tudományos munka közt, a hazának legszomorubb korszakát is magában foglaló élet oly dús vala közhasznu eredményekben is.

1848-ban ő volt önkényt, szabadon választott elnöke az agyagfalvi székely gyűlésnek, mely után Kolozsvár városa által, az itteni viszonyok földterítésére a tényleges uralkodóhoz küldetvén, külföldre szorult s szeretett neje halálós ágánál sem lehetővén jelen, csak 1849 őszén térhetett meg Erdélybe.

Pályája áldásdús volt kezdetétől végéig, de legfényesebb, legközhasznubb korszaka ezen időtől közlekedési ministerré lett kinevezetéseig tart.

E korszak egyes eseményei részletezését mellőzni akarom, nem kerülhetem ki azonban egészen, hogy e szomorú időt ne jellemezzem.

A közügyek régi bajnokai, részint sirba döntve, részint külföldre ízetve, néhány hommaradt jelesünk reményt veszítve, falura vonult. Az ifjuság jobb része, nem látván maga előtt elfogadható közéletpályát, elvesztette tanuláshoz kedvét, haszon nélkül lézengett az iskolák körül s ha akadt néhány, ki szorgalmasan tanult, az, kevés kivétellel, a szolgálalküek azon osztályához tartozott, mely bevéve beteges lelkébe az idegen rendszer maszlagát s elfeledve hazát és nemzetet, azért tanult, hogy mielőbb beállhasson azon rendszer végrehajtói közé, mindenek fölébe helyezvén a hivatal hűsös fazékát, mely akkor a renegátokat készen várta. Szünetelt minden, nemcsak a köz-, de a társadalmi élet is, midőn egyelején a teljes fegyvertelenség még az ártatlan vadászati egybejöveteleket is lehetetlenné tette. Ki-ki otthon nyögött, sohajtott, egyedül, tétlenül a jelenben s reménytelenül a jövő iránt s ha valaki reménylett is, az is csodát várt, ebbe s nem saját, nem a nemzet erejébe vetette jobb fordulat iránti hitét.

Szont István birodalma s abban talán még az erdélyi részek loginkább oly dicső, de megrongált ősi kastélyhoz

hasonlítottak, melyből kiirtatván a nemes lakók, párkányain a szemtelen veréb ütött tanyát, belsejében csak a sötétség egyes baglyai huhogtak s földét itt-ott az önző vakond túrta fel.

Akkor valóban a legtisztábban látók sem lehettek biztosak a felől, nem halunk-e el tétlenül, diestelenül, reményvesztett kétségbeesésben, nem tudhatták, hogy a meggyalázott gyermek meg is halt-e már vagy csak alszik?

Ekkor lépett elő gr. Mikó Imre s hívta föl a hazafiak figyelmét, a political életől megrabolt nemzetet, a társadalmi, a tudományos, a gazdasági téren való működésre, mert megértette annak szükségét, hogy a munka győzereje új keringésbe hozza a honfiai szívekben megaludt vért s hogy az emberek — mily czím alatt s czélra az ilyenkor másodrangu kérdés — találkozhassanak; cseréljék ki a hosszas egyedüllétben már-már rögeszmévé fejlődött gondolataikat, vitathassák meg, ha a jelent nem szabad, legalább a múltat és annak bizonyágaiból értsék meg azt, hogy bármily lesújtó is az illető generációra a leveretés, bár a vezérek megsemmisülését hosszasan megsínli az ország, nemzetet, mely élni akar, nemzetet, míg annak fiai hiven teljesítik kötelességöket, megélni nem lehet és hogy az, ha egy vagy más téren munkálkodva erőit edzi, azokat elzsibbadni nem engedi, bizton elkerülheti a halált, melyről Deák Ferencz oly igazán állítá egykor, hogy minden nyavalyák közt a legnagyobb nyavalya.

Szent meggyőződésém t. közgyűlés, miszerint abban, hogy él magyar, áll Buda még és hogy így áll az, legalább gr. Mikó Imrének nem utolsó érdeme van, áldásék érette emlékezete, hogy ama borzasztó korban apathiánkból fölrazott!

De bocsánat uraim! a tárgy nagysága elragadt; ezután Mikónak egyleti s gazdasági működéséről fogok szólni.

Csatlakozva egyletünknek — fájdalom ez évben hasonlólag elhalt — buzgó tagja, tanár Nagy Ferencz törekvéseihez, gr. Mikó Imre volt az, ki az 1841-től 1849-ig kezdetleges viszonyok közt létezett erdélyi gazdasági egyletnek fölélesztésére az első lépéseket tette, az egylet körüli csoportosulásra a gazdaközöniséget fölhitva s kitartó fáradozással kieszközölte, hogy az alakuló gyűlést 1854 február 26-án a régi szabályok alapján tarthattuk meg.

E napon — melyre közülünk még többen örömmel emlékezhetnek — választottuk meg gr. Mikó Imrét az erdélyi gazdasági egylet elnökévé, mely tisztet e naptól kezdve haláláig, — összesen 22 $\frac{1}{2}$ évig viselte, még hétszer megújult megválasztatása folytán. Elnökölt 24 közgyűlés és 196 választmányi gyűlésben. Egyletünk pénztárát — az általa adott számtalan termény- s állattárlati díjakon kívül — 3000 frt alapítvánnyal gazdagította.

Elnöksége alatt keletkeztek 1856-ban és állottak fenn egy évig, az egylet havi füzetei, melyekben ő is intézett

nehány szót a gazda-közönséghez, nemesen fejezve ki abban érületét, többek közt e szavak által: „oly ember, ki keveset vagy semmit nem tesz, ki életének munkálkodás által jelét nem adja, alig mondhatja magát élőnek“ s tovább: „Nem csak magunknak születünk, de részben embertársainknak s részben a hazának is“; már ezen felszólalásban említette az állandó gazdasági lap szükségét, melyet az egylet — 1857-től addig ismét csak évkönyvet adhatván ki — 1869-ben életbe is léptetett és mely ez év elejétől fogva némileg változtatott programmal ma is fennáll.

E 22 $\frac{1}{2}$ év alatt — mellőzve a csekélyebb dolgokat — folyamodott az egylet már 1856-ban s később ismételen egy gazdasági hitelbank felállításáért, 1857-ben felirt a földbecsülés ügyében és a bárhol fekvő, saját birtokát képző földek szabad használatása érdekében, folyamodott egy szarvasmarha tenyész-telepnek az erdélyi részekben felállításáért, az erdélyi urbéri s ezzel kapcsolatos viszonyok tisztázása körüli eljárás rövidítéséért, a földterhermentesítési ügynek végleges befejezéséért és más nagyfontosságú gazdasági kérdésekben a kormányhoz, hongyüléshez; készített különböző időben javaslatokat, a mezei rendőrséget, a cseléd s napszámos és gazda közti viszony szabályozását illető s erdészeti törvényről, a keleti marhavész meggátlása és marha-kereskedésünk akadályainak elhárításáról, s több más fontos ügyekről.

E 22 $\frac{1}{2}$ év alatt szaporodott 1854-től fogva az egylet alapító tagjainak száma 13-ról 191-re, szállott az évdíjasok száma 133-ról 75-re és emelkedett az alaptőke — ide számítva a gróf Bethlen László hagyománya valódi eredményét is 86,000 frtra.

Gróf Mikó Imre szerezte az alaptőkéhez az egyletnek 1857-ben a herczeg Schwarzenberg-féle 4000 frtot és 1875-ben csakis ő tette lehetővé a gróf Bethlen László-féle hagyomány kézhez vehetését, azon nagylelkűsége által, hogy az e czélra a muzeum-egylettől kölcsönzött összegért a jótállást elvállalta.

Nem egyenesen gazdasági, de első rangu honfiai érdemet szerzett magának, mint elnök, azáltal is, hogy 1859-ben visszautasította a választmány élén a helytartóság azon követelését, hogy az egylet bizalmi férfiakat jeleljen ki politikai czélokra; 1863-ban pedig, mint a vasúti ügyben Bécsbe menesztett küldöttség vezetője, egyetértve hasonlólag hazafiasan gondolkozó társaival — nem fogadta el a Nádasdy által kieszközölni ígért azon audientiát, melyen a küldöttséget politikai ügyekről is kiakarták kérdezni és hivatkozva arra, hogy megbízatása kizárólag a vasúti ügyekre szól, — elhagyta Bécsét.

Hogy egyletünk czélja, feladata, eszközei s ügyének kezelési módja iránt teljesen egészséges nézettel bírt, legyen szabad ennek kimutatására pár rövid idézettel élnem, különböző nyilatkozataiból.

1858-ban az egylet köztelkén történekről szólva, azon figyelmünkbe eléggé ma sem ajánlható igazságot

mondta ki, hogy az ott történeteket „jobb a helyszínré kirándulásunk alkalmával szemünkkel látni, mint a papírosról elolvasni.“

Ugyan e gyűlésben mondotta ki azt is, hogy az együletnek sikeres működésére „egy minden idejét s egész erejét együletünknek szentelendő s munkára kötelező fizetéssel ellátott titkárra van szüksége.

Az 1870 márczius 11-ki közgyűlést megnyitó beszédében kinyilatkoztatta, hogy az egyesület „fekvőjéből való jövedelem az egyesületnél nem főczél“, miből látszik, miszerint tisztában volt azzal, hogy jótékony és a hazai gazdaság fejlesztésére áldozatokat is hozni köteles és nem oly nyereszkeskedő egyesület vagyunk, melynek feladata, hogy minden intézkedése közvetlen meghozza kamatját és helyes működésünknek nem lenne legbiztosabb jele a tőkék felhalmozása.

Az 1873-ki közgyűlésen elsorolván azon istápoló kedvezményeket, melyekben az alkotmányos kormány — méltányolván együletünk előre törekvését, azt részesítette — kimondotta azon erős meggyőződését, hogy ez nekünk nem ad jogot a töltlenségre és arra, hogy mindent csak tőle (a kormánytól) várjunk, de kétszeresen kötelez a fáradhatatlan s ernyedetlen további munkálkodásra.

Azt hiszem t. közgyűlés! ezen néhány irányeszme kiválasztva jeles társai közül, eléggé bizonyítja, hogy az intézet czélja, eszközei, kezelésének föltételei s az egyület tagjainak kötelességeiről, felelhetőlen elnökünknek teljesen helyes nézetei voltak.

De nemcsak az együleti életben, magán gazdaságában is bebizonyította gr. Mikó Imre, hogy habár gazdasági szaknevelést soha nem élvezett is, nemcsak elméletileg ismerkedett meg, folyóiratok és jó könyvek használása s e czélból tett utazás által a helyes gazdálkodás szabályaival, de ezeket a mi viszonyainkhoz idomítva, alkalmaztatta is és gazdasági működésének szép eredménye tanusítja, hogy — a haza s tudomány ügyeivel foglalkozás mellett — valódi gyakorlati sikeres gazda is volt.

1845-ben vette át György bátyjától saját ősi vagyona kezelését és ugyanazon évben a nejével kapott birtokokat is és különböző jeles főtiszteinek, Kovácsi János, Kovácsi Sándornak a halálakor is plenipotentiáriusa Tóth Zsigónak s rövid ideig b. Kemény Istvánnak segélyével az összes birtokokat rendezte.

A haszonbéri kezelésnek ellensége volt, mert hiányozván nálunk a szolid s vagyonos haszonbérlo osztály, meggyőződött, hogy a haszonbérlo rablógazdálkodásáért, még a jövedelem biztonsága sem nyújt kárpótlást, mert ha nem terem, a kellő készpénzzel nem bíró haszonbérlo nek; az nem fizet, mert nem fizethet; ha pedig szerencsés évei vannak, a néha tetemes nyereményt is úgy zsebre tudja tenni, hogy abból a tulajdonosnak kárpótlásul sommi nem jut.

Tisztjeitől a számadási kivonatokat fertály évenként bekövetelte, azokat, többnyire személyesen, gondosan áttanulmányozta s azok alapján adta ki rendeleteit a további teendőkre nézve.

Terményeit egészen egy évben sem adta el és kihagyatta mindig legalább a jövő évi mag- és szegődmény szükségletet, hogy ne jöhessen azon kényszerűségbe, hogy ezeket rossz esztendőben készpénzen kelljen vétetni.

Már forradalom előtt ellátta birtokait, ménés, gulya, tulok csordákkal, luczernásokkal és a még rendezetlen birtokokban az erdők, közlegelők felosztását, királyi kisebb haszonvételek limitációját és ha érdeke ezt kívánta, a tagosítást megindította.

Forradalom után azonnal helyre hoztván a megromgált gazdasági épületeket, a több évig parlagon hevert szőlőket gondos művelés alá vétette és béresfogatokat állított gazdaságaiba, az elmaradt robot-munka helyettesítésére. Ezen beruházást a birtokok jövedelmének szaporodása arányában folytatta.

Ő volt egyike az elsőeknek, kik az erdélyi részekbeni szőlőiket, szakmányos vinczellérek által kezdték műveltetni.

Haszonállatainak, lovai, szarvasmarhái, juhainak nemesisére nagy gondot fordított. Ez érdeken áldozatoktól sem riadt vissza. Erdélyben ő honosította meg a Szunyogh-féle fehér hasu fekete mangalicza sertést.

Nem csak vas-ekéket szerzett minden birtokába, de egyéb szükséges gépeket is. Bizonytalan eredményü kísérletekre azonban nem engedte a pénzt kiadatni.

Az erdők különös védelme alatt állottak; azokat fölmérette, a vágásokat rendszeresen szabályoztatta és a végképelyenült, kiirtott erdők helyett új táblák beültetését rendelte el.

Kis-Jenőben s Mikó-Ujfaluban új gazdatisztségeket állított fel.

Gazdatisztjei mellé — ezzel nagyon kifejlett gazdasági érzéket tanusítván — gyakornokokat alkalmaztatott, hogy nem csak a saját gazdaságaiban beálló üresedések esetére rendelkezessék a viszonyokat már ismerő ifju egyénnel; de szükség esetén — akkor itt gazdasági tanintézet még nem lévén — ilyenekkel láthassa el barátit, jó embereit is.

Maros-Ujvártt, Oláh-Szilváson s Magyar-Láposon összesen 29 catast. hold rigolirozott s többnyire idegen borfajokkal beültetett szőlőt építettett.

Mindennek eredménye lett, hogy birtokai az erdélyi részek legjobban rendezett gazdaságai közé számíthatók, hogy

terményei hazai tárlatainkon mindig mint elsőrendűek tüntették ki, hogy

borai a londoni, párisi, lyoni, boroszlói, bécsi világ- és bortárlatokon elsőrendü érmeikkel jutalmaztattak,

gyapjutermeleése a párisi s bécsi világtárlaton és utóbbin terményei is a kitünőkhöz soroztattak s mi legfőbb, hogy birtokai — a közelebbi kedvezőtlen néhány év daczára is — folytonosan jövedelmeztek s az 1845-ik évi bevé-

telhez hasonlítva, a jövedelem még ez évben is tetemes emelkedést mutat.

Ezen helyes elvek következetes keresztülvitele eredményének kell hogy tekintsem azt is, tisztelt közgyűlés, hogy bár jövedelmeiből az érintett költséges beruházásokon kívül

a marosujvári kastély s járulékaiknak teljes és pompás újból építésére sok ezereket fordított is,

a zálogos birtokrészeket mindenütt megörököltette,

birtokait több helyen egészen új szerzeményekkel is gyarapította,

s az ezeken felül kimaradt anyai urbéri kárpótlási papirokat még élteben átadta gyermekeinek s bár sok, igen sok ezer, lehet százezreket áldozott — gazdálkodása ideje alatt — különböző közczélokra, a nélkül, hogy ezen áldozatai összegét talán maga is tisztán tudta volna s bár

nagyuri háztartása magyaros vendégszeretetét soha senkitől meg nem vonta,

örököseire, eléggé soha nem fájlalható halálakor, egy krajczár adósságot nem hagyott s a rendezett szép birtokokat, tőkeértékükben tetemesen emelve, tehermentesen ruházta rájuk.

Mindezt meggondolva, nem hiszem t. közgyűlés, hogy tulzott vagy vakmerő lenne azon fennebbi állításom, hogy gr. Mikó Imre valódi gyakorlati sikeres gazda volt és e tekintetben is követésre méltó példaként állhat az utókor előtt.

Egybefoglalva, minden részletezés nélkül, közhasznú életének összes vonásait, nem tartom vakmerőn kockáztatottnak azon állításomat, hogy nemzetünknek kevés oly halottja volt még, ki elhunytával annyi helyet hagyott üresen és kinek ravatalára oly méltán folynak a könnyek, mint a gr. Mikó Imréjére.

Nézetem szerint azonban ily nagy polgár, nagy hazafi, ily vezérszínnyel lehunyánál, a hátramaradt férfiaknak a tétlen jajgatás, siratásnál nemesebb, komolyabb teendője van. Engedjük át ezt a busongó hálás családnak, gyászoló leánya s kiskorú unokáinak, kiket élteben szeretetével boldogított és kiket halálakor a legtökéletesebben rendezett viszonyokban hagyván, midőn isten s haza előtt rájuk ruházta a kötelezettséget, hogy nagy szellemének törekvéseit folytassák s rájuk honszerelmének melegítő lángját, megadta nekik egyszersmind, nem csak az anyagi, de a szellemi nagygyá fejlődhetésnek összes előfeltételeit, melyekkel, hogy a nagy halotthoz méltán éljenek, nemcsak óhajtom, de reményelem is. Engedjük át a könnyhullatást azon szegényeknek, kiknek míg élt, jó nemtőjük vala. Minket ennél több illet. Mi iránta hálánkat csakis azzal róhatjuk le az ő nagy szelleme előtt, még az őszinte szívből fakadó könnyek drága gyöngyénél is kedveltebb modorban, ha felfogadjuk magunkban, hogy gazdaság-egyleti pályánkon jó tanácsait éber figyelemben tartjuk, igyekezzünk nyomdokin haladni, időnket, munkánkat, ha kell, egészségünket, önzetlennel s kitartással fogjuk — ki-ki erejéhez képest — áldozni

az ügynek, elszántan törve előre a nagy cél felé, melyért ő is fáradt és mely nem egyéb, mint hazánknak erkölcsi, értelmi, művészeti, szellemi — s a mi főfeladatunk: — gazdasági fölemelése, boldogítása.

A legnagyobb ember élete is igen rövid t. közgyűlés! nagy czélok teljes kiküzdésére, de ha a generációk szent hagyományként átveszik egymástól, nem csak a hazafiai buzgalmat, de a helyes alapeszméket is, ha mindig a körülmények s viszonyoknak megfelelően a legczélszerűbb eszközökkel, folytonos kitartással törekvesnek következetesen a kitűzött cél felé, ha tisztelve a meglévőt, abból mindig csak annyit rombolnak le, mennyit a kérielhetetlen idő elkorhasztott, a cél — s ez szent meggyőződés — ha lassan is, de bizton és mindig el lesz érve az időknek teljességében.

Az alapelvek ezen szükséges átruházásának vélek szolgálatot tenni, midőn tisztelettel kérem a közgyűlés engedélyét, hogy míg e helyen állok, melyet az elhunyt nagy hazafinak hozzáfűzött emléke tesz oly díszessé, mintegy az ő nevében néhány oly kérést intézzek a t. közgyűlés tagjaihoz, melyeket ő mindig szívében hordott, melyek létesítésére vele egyesülten törekedtem mindig, melyek teljesítésétől várta ő s várhatjuk mi is egyedül egyletünk fokozatos felvirágzását.

Törekedjünk tisztelt tagtársak mindnyájan egyletünk anyagi erejének — az üdvös hathatás ezen legelső feltételének — gyarapításán, nem csak magunk feleljünk meg pontosan iránta anyagi kötelezettségünknek, de szerezzünk az egyletnek nem csak új alapító, de új évdijas tagokat is, kiknek száma újabb időben úgy is nagyon megapadt. Nyerjük meg különösen ifju gazdatársainkat, kik, szüleiktől birtokot kapnak és kik vajmi gyéren sorakoznak közénk és fogalommal sem látszanak birni arról, hogy az egyletbe beállással nem csak honfiai kötelmet teljesítenek, de előmozdítják önérdeküket is. Igyekezzünk egyleti taggá megnyerni minden gazdatisztet.

E testületre nézve valóban nemcsak becsületbeli, de kenyérgkérdés a mezei gazdaságnak az erdélyi részekben felvirágzása. Nem elviselhetlen teher anyagilag is az évdij befizetése s az egyesület iránti érdektelenségök — tisztelet a kivételeknek — valóban megbotránkozató. Megnyerendőknek tartom — mint ezt gróf Mikó számtalanszor ki mondta — a casinókat s más hasonló köröket, takarékpénztárakat, kiségitő s más pénzintézeteket, az egyházi férfiakat valláskülönbség nélkül szintugy, mint a községeket is, melyek lépjenek közvetlenül vidéki gazdasági egyletekbe, hol ilyen van és közénk azon részekből, hol vidéki egylet még nem alakult.

Törekedjünk az egylet szellemi működésének élénkítésére, a szakosztályi — egykor oly sikeres, ma már csaknem feledésbe ment — munkálkodás komoly megújítása, az egylet különböző gyűléseiben buzgó részvétel által. Dolgozzunk gazdasági lapunkba s igyekezzünk azt terjeszteni.

Hassunk oda, hogy egyletünk mentől több életjelt adjon magáról, csakis így vivhatva ki a nagy közönség érdeklődését, részvétét; rendezhessen nagyobb-kissebb, általános vagy részletes tárlatokat, az erdélyi részeknek mentől több pontján gyakorlatias s az államviszonyoknak megfelelő feltételekkel, ezáltal fejlesztve ki a vidéki egyletek velünk egyetértő, egyöntetű munkálkodását.

Tartsuk fel eddigi működésünk eredményeit, intézzük haladásunkat folyton, előre meg gondolt, megfontolt, megállapított rendszeres terv szerint, ne vesztegessük időnket és a meglevőt újabb és újabb tervek kísérelgetésével, mert a rendszeres változás, még ha a legrosszabbal a legjobbra tér is az ember, gróf Széchenyi István szavai szerint, mindig tetemes áldozatot követel, erre pedig képesek nem vagyunk, szóval, hogy gróf Mikó Imrének sokszor hangoztatott mondatát használjam, melyet az általa megnyitott legutolsó közgyűlésen mintegy végrendeletül, szent örökségül hagyott reánk: „egyletünk minden tisztelt tagját arra kérem, hogy a múlt iránt méltánylással, a jövő iránt pedig esüggedetlen reménnyel lenni se dolgainknak kívánságunk szerinti folyása, se kedvezőtlen szelek lengedezése között meg ne szünjenek.“ Ebből kifolyólag kérem, ne vonják meg tetteleges résztvevőket az egyleti ügyek vezetésétől, mert mint felejthetlen elnökünk mondá: „nem másé, de a mi saját legfontosb érdekeink forognak fenn és azon egyesület, melyről a közönség keveset tud, mely a közéletnek úgy szólván közepében és mégis attól különzárva, elszigetelten él, arra hatással nincs, reá alakítólag vagy itt-ott irányadólag, befolyani nem bír, ne mondja magát élő társaságnak.“

Bezárom ezen gr. Mikó Imre. emlékének szentelt beszédet, melylyel a t. közgyűlés türelmét talán már is igen hosszasan tettem próbára. Köszönetet mondok Gamauf titkár s Tóth jószágigazgató urnak a tőlök nyert adatokért. Engedelmet kérek a tisztelt hallgatóságtól, hogy a tárgy által ragadtatva, rövidebb lenni nem birtam és nemcsak a t. közgyűlésnek, de egész imádott nemzetemnek figyelmébe ajánlom, mint e beszéd legméltóbb zárszavát, gr. Mikó Imrének aranyigazgágu mondatát: A közöny a legnagyobb nemzeti nyomoruság.

A. gyászbeszéd kegyeletes tudomásul szolgál. —

8. Elnök: Egyleti életünknek az utolsó közgyűlés óta történt eseményeiről részletesen a titkár, pénztárnok és a pénztárvizsgáló bizottság jelentéséből fog a t. közgyűlés értesülni, részemről csak pár legfőbb mozzanatot érintek meg.

Egyletünk, vesztett nagyérdemü elnöktünkön kívül még 5 tagot, nyert 33-at és ma összesen 292 élő alapító és rendes tagot számlál és 12 tiszteletbeli tagot.

A pénztár-vizsgálat megtörténte óta, az akkor még hátralékos összegből részint önként, részint ügyvédi közbe-

jövetellel 1000 frtnál több fizettetett be maig, mi az — e nélkül — 1877-re a pénztár-vizsgáláskor mutatkozó hiányt bőven fedezi s így deficittől ment költségvetéssel kezdetjük meg ezen évet.

Egyletünk a múlt évben is dicsekedhetett a kormány bizalmával. Az 1876-ban élvezett anyagi segélyt megkaptuk 1877-re is, többet — fájdalom — nem; mert ily célra a törvényhozás ismét csak az 1876-ki összeget szavazta meg a földmívelési ministeriumnak. Az anyagi segélyt s a gr. Bethlen László-féle hagyomány után kirótt illetékfizetés alóli fölmentetésünket kérő s kedvezőleg elintézett folyamodásainkon kivül, kaptunk feliratainkra több feleletet, némelyekre — azok még ellátva nem lévén — a felelet csak ezután remélhető.

Néhány szakosztályunkban a megszünt munkásság már örvendetesen föléledt; a választmány első teendője lesz a még hiányzó szakosztályokat is megalkotni.

Végre — kötelességemből kifolyólag — tudatom a t. közgyűléssel, hogy az egyleti titkárunkkal 1874 július 1-én megújítva 3 évre kötött szerződés folyó év július 1-én lejárván, a választmány a t. közgyűlést felhívja az ezen állomás iránti intézkedésre s az e feletti határozást, mint a mai közgyűlés teendőjét, a napirendbe utólag fölvette. — Kérem a titkári jelentést meghallgatni. —

Az elnöki megnyitó helyeslő tudomásul szolgál.

9. Egyleti titkár Gamauf Vilmos:

Tisztelt közgyűlés!

Midőn az aligmúlt 1876-ik évről igazgató választmányunk nevében szabályszerűen számolnom kell, mély és őszinte sajnálattal említjük fel mindenekelőtt azt, hogy egyletünk életének ezen röviden vázolando korszakát nem sorolhatjuk oda, „hol boldog évink feljegyezve vannak,“ mert a súlyos szellemi veszteség mellett, mely testületünket érte és melynek tisztelt alelnökünk Tisza László oly megkapó és hű képét állította a t. közgyűlés elé; anyagilag is szomoruan folyt le a jelzett esztendő, hogy csakis tőkénknek tetemes megtámadásával voltunk képesek a reánk nehezede kötelezettségeknek eleget tenni s a nagy költségeket fedezni! Igaz, hogy e baj évről évre kisebb-nagyobb mértékben ismétlődött; igaz, hogy nem a tőkéknek egymásra halmozásában, hanem azoknak a közügy érdekében lehető legértékesebb gyümölcsötzetésében, esetleg felhasználásában rejlik hivatásszerű kötelességünk; de másrészt nem szabad felednünk azt sem, hogy a reánk bizott nemzeti vagyonnak utánpótlása mai kedvezőtlen viszonyaink mellett alig lesz oly mértékben várható, mint minő arányban annak csorbitása évről évre haladhat! Ennek természetszerű következménye az kell hogy legyen, miszerint bevételi forrásaink a legnagyobb szigorral, kiadásaink pedig csakis ezeknek alapján szabassanak meg és minden terv kivitele, melynek költsége a megállapított összeget túlhaladja, jobb, boldogabb időkre maradjon fenn. A költségvetést készítő pénztárvizsgáló bizottság is ezen értelemben nyert utasítást és ha mind ennek daczára 700 frt hiány van kimutatva, az nem

a fenti irányelv mellőzéséből, hanem egyszerűen onnan származik, mert pénzünk tetemes része a mai pénzügyviszonyok mellett ocsónak mondható kamattal van elhelyezve, mit ha a t. közgyűlés megváltoztat és 1—2 százalékkal magasabban értékesít, a kimutatott deficit busásan fedezve van!

Az egyletünk beléletére vonatkozó adatok rövid elősorolására térve át, megemlítjük, hogy az elmúlt évben egy közgyűlés és 14 választmányi ülés tartatott, hol összesen 272 végzés hozatott. A szakosztályok újjászervezése csak a közelmúltban sikerült, a múlt évi t. közgyűlés határozata nyomán hat szakosztály lett életbehíva u. m. I. közgazdasági és statisztikai; II. földművelés, növénytermelés és gépészeti; III. állattenyésztési; IV. erdészeti; V. kertészeti s méhészeti; végre VI. szőlészeti és pinczekezelési szakosztály, ezekbe eddig összesen 50 tag iratkozott be, az aláírók különben még folynak. A szakosztályok között az állandóan fennmaradt kertészeti szakosztály végzett legtöbbet, mert hetenként egyszer, sürgős esetekben többször is ülésezett, a szokásos izlelésekkel pedig újabb időben alkalmasszerű themák tudományos és gyakorlati megvitatását is egybekötötte. A felsorolt szakosztályokon kívül egyes esetekre ad hoc kiküldött bizottságok működtek, melyek közül legtöbb teendő a nagy-búni intéző bizottságnak maradt fenn.

A titkári hivatal ügyforgalma évről évre nagyobb mérvet ölt, mit egyebek mellett a folyton szaporodó postaköltség, mely 1876-ban 133 frt 76 kr-ra rugott, is igazol.

Az óriási lesújtó veszteség, melyet egyletünk a felejthetetlen elnök Gróf Mikó Imre és alapítóink egyik vezérférfiának legid. Gróf Teleki Domokosnak elhunytá által szenvedett, sokkalta mélyebben és megrendítőbben hatotta meg t. tagjaink hazafias kebelét, sokkalta méltóbb és bensőbb kifejezést nyert az alig elhangzott gyászbeszéd kegyeletes szavaiban, mintsem azt e jelentés szűk kerete és szabályszerű tartalma adhatta volna! Meghalt a nevezettek közül még két alapító tag, u. m. Pataki Miklós és Miksa Dániel, valamint két évdíjas tagtárs u. m. Hadviger Ernő és Kilyén Ferencz — nyugodjanak békével!

E gyász esetek után némileg megvigasztalódva örömmel említhetjük fel, hogy tagjaink száma az elmúlt időszakban igen szépen gyarapodott. Alapító tag lett Bokros Elek és Gróf Wass Béla, évdíjas tagok részint 1876-on, részint 1877-en kezdődő hat évi kötelezettséggel: Dömötör László, Tompa Imre, Sigmund Dezső, ifj. Petky Ferencz, Végh Bertalan, Tulogdi Soma, Farnos Elek, Haller Rezső, Deáky Albert, Rosenfeld József, Salamon Antal, Sugár József, Schiller Miklós, Baktsi Gáspár, Schilling Rudolf, Dorgó Albert, Gyarmathy Miklós, Páll Gyula. Csákány László, Gróf Nemes János, Barsay Domokos, Báró Bánffy György, Báró Bánffy Adám, Báró Bánffy Jenő, Gyárfás Endre, Végh Mihály, Kirmayer Károly, Molnár Sándor, Rueska János, Erdélyi Sámuel és Végh Sámuel, összes szaporodás 33, az egyleti tagok mai létszáma 292-öt tesz!

Az egyleti köztelek sorsa, melyről a múlt év ápril hó 10-én tartott közgyűlés rendelkezett, még mind ez ideig

véglegesen el nem dőlt. A kertészeti szakosztály, mely igazgató választmányunk megbízása folytán a kezelés főfelügyeletét átvette, a lehetőségig apasztotta a kiadást, a mennyiben azt a művelés alatt álló nagy terület egyáltalában megengedte és ha mind a mellett a kimutatott hiány mégis 1644 frtra rug, úgy az első sorban annak tulajdonítható, hogy a megtakarítások természetesen csak fokozatosan és lassan-lassan voltak eszközölhetők, másrészt pedig annak, hogy a májusi fagy óriási károkat okozott, a rohamosan beállott tél pedig az alig megkezdett őszi eladást hirtelen beszüntette és ez által a várt jövedelmi forrást elzárta. A t. közgyűlés határozata értelmében a köztelek bérbeadása is megkísértetett, de az 1876 december hó 1-én lejárt határidőre csakis egy, igazgató választmányunk egyhangu megállapodása szerint elfogadhatatlan ajánlat érkezett be, miért is a bérbeadás újból és még szélesebb körben kihirdettetett. Azon esetre, ha a folyó évi február 1-én lejáró második határnapra sem nyerhetnének elfogadható ajánlatot: a kertészeti szakosztálynak lesz önként felajánlott tiszte, hogy a köztelek kezelésének annyira megszorított tervezetét dolgozza ki s vigye keresztül, mely a befolyó jövedelem mellett legfeljebb 3—400 frtnyi felülpótlást végyen igénybe, úgy a mint az 1877-ik évre szóló költségvetésünkben is feltüntetve van.

A nagyutczai szőlőtelepről ezuttal kevés mondani valónk van. Valamint köztelkünket, úgy e szőlőt is a májusi fagy tönkre tette, ennél fogva az évről évre folytatni szokott fajonkénti cukor és savmeghatározás az érett termés hiánya miatt megejthető nem volt.

A nagy-buni birtok köztudomás szerint 76,400 frton tagtárs Berde Mózes urnak lett eladva s a felkért nagy-buni intéző bizottságra még azon nem csekély feladat hármlott, hogy a fennforgó ügyet mihamarább lássa el, a mi mint az előtünk fekvő zárszámadás mutatja, teljesen sikerült is. És midőn a nagy-buni intéző bizottság működéséről szólunk, a legőszintébb hála kegyeletes érzelmével emlékeztünk meg felejthetetlen elnökünk, Gróf Mikó Imre buzgólkodásáról, ki saját jószágait kötö le, hogy egyletünknek kölcsönt szerezhessen; ki bár testben megtörve, de erős lelkével, higgadt óvatosságával, ismert és bámult tapintatával úgy vezette a dolgokat, hogy még a legkényesebb kérdés is kielégítő megoldásra talált! — A reánk rótt 10,048 frt 62 1/2 kr. örökösödési illetéket a legfelsőbb forum, a nmlgu m. kir. pénzügyministerium felfolyamodásunk értelmében az 1868. XXIII. t. cz. 21. §-e alapján elengedte és így mindent összevetve, egyletünk alaptőkéje a nagy-buni birtok után harmincezer forintot haladó összeggel gyarapodott! Hogy ezen, egyletünk történetében példátlan adomány kegyeletes emléke a hálás utókor számára is megőriztessék, arra nézve jelentése rendén a pénztárvizsgáló bizottság fog indítványt tenni, mely indítványra a t. közgyűlés figyelmét már előre felhívni bátrak vagyunk.

Szellemi tulajdonunkra az Erdélyi gazdára nézve örömmel jelenthetjük, hogy anyagi viszonyaink javulásával

azon kedvező helyzetbe jutottunk, miszerint lapunkra többlet költve, annak tartalmasságát emelhetjük. A titkár-szerkesztő terjedelmes emlékiratot dolgozott ki, melyet igazgatóválasztmányunk főelveiben változatlanul magáévá tett. Ezek szerint az eddigi lapfelügyelő bizottság helyébe Paget János, Berde Áron, Szabó Samu, Szentgyörgyi József és Vörös Sándor tagtársak személyeikben szerkesztő bizottság lépett, mely az anyagi ügyek mellett a lap szellemi vezetésére is közvetlen befolyást gyakorol. A lap eddigi, nem eléggé határozott irányával felhagyva, azt a szó nemes értelmében népszerűvé és gyakorlativá változtatjuk át, oly módon, mint azt a már szétküldött első szám bemutatni törekszik. E szellemi átalakítás azonban tetemes költség-többlettel jár, mert míg lapunk eddig 200—250 frt évi pótlékkal beírta, addig 1877-re az államsegélyen kívül 750 frt van saját pénztárunkból fedezetül felvéve, de nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy ez összeggel szemben mintegy 350 tagsági és cserepéldányt küldünk díjtalanul szét. Ha sikerülni fog lapunkat oda emelni, hogy szívesen olvasott és keresett leend, akkor tömeges pártfogás esetén a mostani 4 frtos előfizetési árt is tetemesen, tán felére lehet majd leszállítani, s ezáltal az „Erdélyi gazda“ számára újból és újból gyarapodó olvasó közönséget biztosítani. Az igazgatóválasztmány a szellemileg átalakult lap terjesztését illetőleg a maga részéről a tőle telhetőleg megtehető: felkérte a közigazgatás főtisztjeit, a tanügy főnökeit, az egyházelekezetek püspökeit és képviselő tanácsait, hogy közhasznú és önzetlen hazafias vállalatunkat támogatni szíveskedjenek és mint itt-ott örömmel halljuk, felszólalásunk nem lesz kiáltó szó a pusztában. Ezenkívül első számunkból mutatványul mintegy 1200 példányt küldöttünk szét. — Végre őszinte köszönettel kell megemlékeznünk a nmlgu ministeriumnak évenként nyújtott segélyéről, mely ugy 1876-ra, mint már 1877-re is kegyesen kiutalványoztatott.

A mi az elmúlt év pályakérdéseit illeti, a Mezőség befásítását tárgyazó munkáról még jelenthetjük, hogy az lapunk 1876-ik évi folyamában megjelenvén, mint különnyomat is kiadatott, a mi az írói tulajdonjog és rajzok költségeivel 360 frt kiadást okozott. A szőlőmivelési pályakérdésre, mely már harmadizben volt kintüze, „Medium tenere beati“ czimen csak egy munka érkezett ugyan be, de az a bírálóknak: Paget János, Zeyk József és Dr. Wolff Gyula uraknak egyhangu véleménye alapján a pályadíj elnyerésére teljesen érdemesnek ítéltetett. A jeligés levélke szerzőiül szőlészeti vándortanár Fekete Pál mutatatta be, kinek a 35 db. arany ki fog adatni.

Az 1876-ik évi vándorgyűlés Háromszékbe, Sepsiszentgyörgyre volt meghíva, de a kedvezőtlen termési viszonyok miatt igazgatóválasztmányunk által — az ottani intéző bizottsággal egyetértőleg — elhalasztatott. A nemes megye vendégszerető közönsége azonban fenntartotta magának az elsőbbségi jogot arra nézve, hogy a legközelebbi — tehát remélhetőleg idejé — vándorgyűlés az ő kebelében

tartassék meg, mely reményben az e czimen felmerülni szokott kiadásokat költségvetésünkbe is felvettük.

Szőlészeti vándortanárunk az 1876-ik évben a közép-marosi borvidék három kerületét utazta be, jelentései az „Erdélyi gazda“ hasábjain voltak időről időre közölve. E vándortanításnak gyakorlati hasznát ma már kétségbevonni nem lehet, mert számos vidéken azóta ugy a fajok megválasztásában, mint a szőlő megmivelésében sokkalta nagyobb gonddal járnak el. Sajnos, hogy a vándortanári javadalmasítás a végzett teendővel arányban nem áll és még a korábban megadott vasuti ingyenjegyet sem lehetett, dacára a szakadatlan ide-oda folyamodásnak, a vándortanár számára megnyerni. A vándortanári állomás rendszerezését évről évre, de hiába kérjük és míg a tulajdonképeni Magyarországon közel 30,000 frtot költ a magas kormány a szőlészet és borászat emelésére, addig a Királyhágón inneni részekre csak 600 frt jut, ez is csak ugy, ha hathatós pártfogó emel mellettünk szót.

Erdélyi gazdasági egyesületünk a lefolyt évben több nyilvános mozzanatban vett testületileg vagy képviselőileg részt, így két szomorú alkalommal: legid. Gr. Teleki Domokos és később felejtethetlen elnökünk Gróf Mikó Imre temetésekor. A nagy halott végtisztességét rendező bizottságban egyesületünk a többi testülettel egyenjoguan vett részt, helyiségül saját irodánk volt felajánlva és elfogadva. A ravatalra alelnök B. Huszár Sándor vezetése alatt díszes küldöttség örökzöld babérkoszorút rakott le, lapunk pedig külön gyász-számot adott ki; a hátrahagyott családhoz közös fájdalomkat tolmácsoló részvétiratot intéztünk, végre ma, jelen közgyűlésünkben, a dicső boldogult áldott emlékének újból is áldoztunk. . . .

A bécsi cs. kir. gazd. egyesület idejé közgyűlésén közvetlenül, a steier egyesületén közvetve voltunk képviselve; a kolos-monostori m. k. gazdasági tanintézet téli s nyári félévi vizsgáin küldötteink jelen voltak, mely utóbbi alkalommal a Bors-alapítvány kamata egy pályavégzett jeles növendéknek, Nagy Eleknek adatott ki. Egyetemi titkár által a szegedi kiállításon, valamint a IX. nemzetközi statisztikai kongresszuson vettünk részt, mely küldetésekről annak idején terjedelmes jelentés tétetett.

A nmlgu ministerium az elmúlt évben is anyagi támogatásban részesíté egyesületünket, melyért fogadja őszinte köszönetünket, a segély összege a lap fenntartása és a vándortanár fizetése czimén 1600 frtot tett. Nagy halálával emlékeznünk meg továbbá a nmlgu ministeriumnak azon előzékenységéről is, mellyel egyesületünket az általa kiadott vagy segélyezett szakközlönyök- és könyvekben részesíteni kegyeskedett; ezen becses adományok a lefolyt évben is tetemesen gyarapították egyesületünk könyvtárát, melynek szaporítására azonkívül még pénztárunkból is jelentékeny összeget vettünk igénybe.

A nmlgu ministerium 1876 folyamán több ízben véleményadásra vagy jelentéstételre hívta fel egyesületünket: a májusi fagykárok ötletéből kimerítő felterjesztés készült; a

kolos-monostori állami ösztöndíjakért folyamodók kijelölése megejtetett; az 1878-ra tervezett párisi világkiállítás ügyében pedig azon határozott választ adtuk, hogy Magyarországnak ottani megjelenését nemcsak kívánatosnak, de egyenesen szükségesnek is tartjuk; a nagy eréllyel megindult mozgalom azonban azóta szünetel, minél fogva attól lehet tartani, hogy ismét az utolsó perczen fogunk jól-rosszul készülni, épen úgy, mint 1873-ban történt. A nmlgu ministerium továbbá a friss husnak egy külön jégkészíték segítségével bármely távolságra való elszállíthatására hívta fel figyelmünket, mely magas átiratot az egylet területén levő érdekelttekkel közöltük. Mahler és Eschenbacher bécsi czég a nmlgu ministerium útján tudatta, hogy gazdasági czélből kész dynamit robbantásokkal kísérleteket tenni, mire azonban ezuttal alkalmas helyel nem rendelkezünk. Legújabbán a nmlgu ministerium néhány székely családnak Jász Nagy-Kun-Szolnokmegyébe telepítése iránt kereste meg igazgató választmányunkat, mely kérelem a szerintünk illetékes helyre, a Budapesten székelő székely egylethez lett áttéve.

Egyesek, hatóságok és testületek az elmúlt évben is megtiszteltek avval, hogy felterjesztéseiket és beadványait velünk közölték, vagy a mieinkhez pártolólag csatoltak.

Önálló agendáink közül csakis a legfontosabbakat és mindenekelőtt azokat említjük meg, melyek a múlt évi t. közgyűlésnek már mint kezdeményezettek voltak bejelentve és melyek azóta annyira mennyire ellátást nyertek.

A kolozsvári községi faiskola sorsa még az elmúlt évben sem dőlhetett el, mert a város t. hatósága köztelkünk heritésen kívüli részét kívánja e célra fordíttatni, melyről azonban, miután a bérlet az egész kertre nézve kihirdetett, jelenleg magunk sem rendelkezünk. Azon esetben, ha a f. évi febrnár 1-ére kitzűött határidőre elfogadható ajánlat nem érkezik, a faiskola évek óta huzódó kérdése is remélhetőleg kedvező megoldásra talál.

Birtokrendezési törvényjavaslatunkat, mely bel- és külföldön nagy elismerésre talált, mint azt a múlt évi t. közgyűlésnek jelenteni szerencsénk volt, az orsz. képviselő házhoz, a földmivelési és igazságügyi ministeriumokhoz egy indokolt kérvény kíséretében tiszteletteljesen felterjesztettük; azonkívül az összes Királyhágón inneni törvényhatóságoknak, főispán és képviselő uraknak megküldöttük. Azonban fájdalom a fenntisztelt nmlgu ministeriumok mindeddig nem válaszoltak, másrészt úgy halljuk, hogy az erdélyrészi képviselő urak conferentiája e munkálattal tüzetesen foglalkozott és megállapodását a nmlgu igazságügyministeriummal nemsokára közölni fogja. Felette kívánatos volna, ha akár a t. conferentia, akár az igazságügyministerium e véleményes jelentést nekünk is megküldené, hogy e tekintetben nyilatkozhatunk.

A lótenyésztes ügyében készült terjedelmes dolgozat, mint az a t. közgyűlés előtt tavali jelentésünk folytán tudva van, a m. k. földmivelési és honvédelmi, valamint a cs. és k. közös hadügyministeriumhoz lett benyújtva, mivel úgy gaz-

dasági, mint harczképességi szempontból egyaránt nagy fontossággal bír. A bécsi hadügyministerium rövid idő múlva kimerítő, az ügy érdemleges részébe mélyen beható átirattal tisztelt meg, mely munkálatunkról nemcsak az elvi elismerés meleg hangján szólt, hanem azt gyakorlatilag is keresztülvihetőnek találta és erre nézve tájékoztató irányeszméit közölni szives volt. Hazai fenntisztelt ministeriumainktól eddig választ nem kaptunk.

Erdélyi országrészünk, kivált a Székelyföld közigazgatási emelése érdekében szerkesztett emlékiratunkra, mely mint a múlt évben jelentettük, 25 tételben összefoglalt indítványokat terjesztett a nmlgu földmivelési ministerium elé, azon megtisztelő választ nyertük, hogy miután a munkálat nagyon sokoldalú tanulmányt, megfontolást és intézkedést kíván, a ministerium nem volt azon helyzetben, hogy a teendőkre nézve rövid időn megállapodásra juthasson. Azonban biztosítá egyletünket, hogy a hazafias jóakarattal és kiváló gond- és szakértelemmel szerkesztett emlékirat nem fog figyelmen kívül hagyatni, sőt inkább mielőbb beható tárgyalás alá vétetvén, mindazon pontjaira, melyek akár a földmivelési, akár más ministeriumok részéről intézkedést igényelnek és ezen intézkedéseknek lehetőségét leküzdhetlen akadályok nem gátolják — szorgos gond fog fordíttatni. — A székely egylet, melyhez munkálatunkat szintén beküldöttük, mindeddig nem reflectált reá! Érdekesnek tartjuk még felemlíteni, hogy egyletünk tiszteletbeli tagja Arnulf bajor kir. herczeg ő fensége, a szerző Gróf Schweinitz Gyula által nékie felajánlott német eredetit Münchenben saját költségén kinyomatta és így azt a német olvasó közönségnek is rendelkezésére bocsátotta, minek folytán számos német lap ezen emlékiratot behatóan ismertette és méltányolta.

Múlt évi közgyűlésünk határozataiból felette fontos volt az, mely egyletünkre nézve több reformot hívott életbe. A szakosztályok szervezéséről és lapunk szellemi átalakításáról már fentebb és tüzetesen emlékeztünk meg, csak az marad hátra, miszerint számot adjunk arról, hogy a gazdasági egyletekkel, kereskedelmi és iparkamarákkal tervezett minél bensőbb összeköttetés mennyire sikerült? és örömmel mondhatjuk, hogy az elért eredmény vérmes reményeinket is tulszárnyalta. A közelmúlt napokban erdélyi szász testvéregyletünk tisztelt meg avval, hogy két érdemes tagot Kolozsvárra küldött, kik velünk személyesen is érintkeztek, hogy a közös téren buzgolóddó eddig tán nagyon is elszigetelt testületek között benső és barátságos viszonyt hozzanak létre. Mondanunk sem kell, hogy a t. küldötték a legnagyobb örömmel lettek üdvözölve és hogy igazgató választmányunk, mely eddig sem mulasztott el semmit a lehető legjobb viszony létesítése érdekében, az úgy szólván személyesen nyújtott baráti jobbot teljes készséggel fogadta. A két egylet kiadványaira nézve csereviszonyba lépett és országos fontosságú vagy egyáltalában közérdekű elvi jelentőségű határozatait vagy intézkedéseit esetről esetre egymással közölni fogja!

A t. kereskedelmi s iparkamaráknál tett lépéseinket hasonló siker koronázta. Helyt a két testület képviselői egyik a másiknak üléseiben részt veszen, míg a brassói kamra írásban közli nevezetesebb felterjesztéseit, mint azt legujabban az általunk szerkesztett birtokrendezési törvényjavaslat ellátását sürgető feliratával tette. A helybeli kamarával a párisi világkiállítás fent említett ügyében teljesen egyetértőleg jártunk el, a kamarák és egyletünk kiadványai kölcsönösen kicseréltetnek.

A nemes lovak tenyésztése érdekében a mulgu földmívelési- és pénzügyminiszteriumhoz az iránt folyamodtunk, hogy e lovakat 6 éves korukig a luxusadó alól mentsek fel. A szakminiszterium indokolt előterjesztésünk elvi helyességét elismerte, a pénzügyminiszterium ellenben az erdélyi lovak későbbi fejlődését tagadta és emélfogva kérelmünket is elutasította.

Az Egyiptomban pusztított Typhus carbunculoides nevű lóbetegségre a mulgu földmívelési miniszterium magas figyelmét azért láttuk szükségesnek felhívni, mert a keleti csatatéren egyiptomi segélycsapatok is működven, félt volt, hogy e borzasztó vész akár egy esetleg elrendelt katonai megszállás, akár csempészet következtében határunkat is átlépi, mire nézve a miniszterium szives volt velünk tudatni, hogy e tekintetben a legerélyesebb óvintézkedéseket rendelte el.

Egyletünk hivatalos levelezéseire újból is, de siker nélkül kértük a portomentességet, a tagadó válasz részint a fennálló szabványokkal, részint az egyletünk által különben is élvezni szokott tetemes államsegéllyel volt indokolva.

Azon körülmény, hogy némely biztosító társulat gazdasági egyletekkel szerződésre lépve, a tagoknak biztosításkor jelentékeny kedvezményt ad, arra birta igazgató választmányunkat, hogy ezen ügyet tanulmányozás és jelentéstétel végett a közigazdasági szakosztályhoz tegye át. Azon esetben, ha az ilyen mű szövethkezés csakugyan előnyös volna, mi sem fogunk késni azt saját tagjaink javára igénybe venni.

Miután egyletünk különben is a birtokrendezés kérdésével behatóan foglalkozik, felette fontosnak tünt fel hiteles adatokat nyerni arra nézve, hogy községenként, járásonként és megyénként miként áll a birtokrendezés, mennyi a parcellák száma, hogy oszlik el a birtok, van-e tagosítás vagy arányosítás, mennyi az állatállomány stb. Ez ügyet a megyei főispán urak teljes készséggel felajánlott segélyükkel akként fogjuk ellátni, hogy a megyéből kiküldött kérdőívek községenként kitöltetnek és azután a központban titkári hivatalunkban fognak összeállítani, mely munkalat földmívelési állapotainkat a leghivebben fogja illusztrálni.

Azon tény, hogy újabb időben a hasznos madarak védelme országos törvénykezésnek, sőt nemzetközi congressusoknak is tárgyát kepezi, igazgató választmányunk figyelmét sem kerülhetette ki, miért is az egyleti titkár e nevezetes kérdés tüzetes tanulmányozására lett felhiva, főképen azon okból, mert nagyon tekintélyes szakemberek véle-

nye messze elűt abban, hogy a nyujtandó védelem hol vége kezdetét és hol szűnjék meg, vagyis hol válik ártalommal.

Végül rövidre fogott jelentésünk befejezéseül arra kérjük a t. közgyűlést, sziveskedjék egyhangu szavazatával határozattá emelni igazgató választmány azon indítványát, mely ösztöndíj alapítása által kívánja nagy halottja iránti örök hálaadójanak egy csekély részét leróni, mert felejtetlen elnökünk dícső emlékét ne a hideg élettelen márvány, hanem a melegen érző hálás emberi kedély örizzze meg! Ott legyen megörökítve, csendben és zajtalanul, mint a páratlan hazafi kristálytisza élete és a nehéz pálya kezdetén nevében megajándékozott ifju halakönyéből fakadjon Gróf Miko Imre áldott emlékéül a legszebb nefelejtés! —

A titkári jelentés helyeslő tudomásul szolgál. —

10. Az egyleti pénztárnok Dr. Hintz György által beterjesztett egyleti zárszámadás — az egyleti tagoknak az „Erdélyi Gazda“ ideirli első számával megküldetvén és a közgyűlés színhelyén is kiosztatván, felolvasottnak tekintetik.

A pénztárvizsgáló és költségvetést készítő bizottság nevében Tóth Zsigmond a következő jelentést terjeszti be:

Tisztelt közgyűlés! Tisztelettel bocsánatot kérek!

A tiszteletteljesen alóírt pénztárvizsgáló bizottság a következő jelentést terjeszti be:

Mindenekelőtt legkedvesebb kötelességünknek tartjuk nyilvánítani, miszerint egyletünk pénzbeli számadásait ez alkalommal is a legnagyobb pontossággal vezetve találjuk, úgy, hogy ennek nyomán egyleti pénztárnok Dr. Hintz György úr fáradhatatlan buzgóságát a t. közgyűlés méltányló elismerésébe a legmelegebben ajánljuk.

A nagy szorgalommal összeállított 1876-ik évi zárszámadás, rovatos vagyonkimutatás és vagyonmérleg az „Erdélyi gazda“ ideirli első száma mellett szétküldetvén és itt is a tagok között kiosztatván, azt felolvasottnak kérjük tekinteni s bátrak leszünk az egyes rovatoknál néhan felmerülő észrevételeinket röviden előadni.

Az I. alap tőke rovatára 1876-ra 61,345 frt 44 kr. vitetett át, ehhez járult a lefolyt évben urbéri papirban 105 frt neverték, összesen 61,450 frt 44 kr., úgy, hogy az alap tőke, leutve az 187 $\frac{1}{2}$ -ből fennálló 2003 frt 94 kr. készpénz követelményt, 59,446 frt 50 krt, ha pedig a nagyanyai letéti pénztár 4230 frtnyi követelését is levonjuk, kis 55,216 frt 50 krt tesz. Az említett összegeknek végleges leírása annyival is inkább szükségesnek mutatkozik, mert a jelen pénzügyi viszonyok mellett nincs kihatás arra nézve, hogy az alap tőke ezen tartozását lerövítsa.

A II. rendes kamat- és részvényjő védelem rovatában az I. tételnek hivatalnokok fizetése szabály szerint csak 1,700 frt-ot kellene tennie, a 300 frtnyi különbözet onnan támad, hogy az egyleti pénztárnok ur a maga tiszteletdíjat 1875-ben pénzügyi miatt nem vette ki és így a lefolyt évben ezen díj kétszerezése lett kiadva.

A III. köztélék rovatában az idei deficit 1644 frt 52 krt tesz, holott tavall 2535 frtra rugott. A kimutatott és még mindig felette nagy hiány okául fel lehet hozni, hogy a múlt évi t. közgyűlés által elhatározott rendszerváltoztatás foganatosításának eredménye természet szerint csak lassan mutatkozik, továbbá abban, hogy az őszi eladás a tél rohamos beállta miatt nagyon csekély jövedelmet hozott.

A IV. aranyalap és V. Bors-alapítvány rovatára megjegyzésünk nincs.

A IV. gazdasági vándorgyűlés rovatát megszüntetni ajánljuk, miután e czimen állámsegélyt többé nem nyerünk és így a külön elszámolás is feleslegessé válik.

A VII. szőlészeti vándortanárs rovatára megjegyzésünk nincs.

A VIII. világtárlati rovatot jövőre szintén megszüntethetőnek ajánljuk, mert a fennmaradt 163 frt 29 kr. követelményből 137 frt 80 kr. mint raktári helyiség bére, szállítási díj és kölcsönkamat az egyleti pénztár által lesz viselendő, mert ezen költség az egyes résztvevőkre kirova nem volt és így meg sem téríthető. A fennmaradó 25 frt három kiállítótól még bevárható, ennek befizetésével pedig az egész rovat törlendő volna.

A vagyonmérlegre nézve csak azon szerény megjegyzést kockáztatjuk, hogy miután az alapítványi kamat és évdíj hátralék még mindig 11,000 frtot tesz, az igazgató választmány megbízandó volna, hogy e jelentékeny összeg tisztába hozatala érdekében, akár behajtás, akár törlés útján a legnagyobb eréllyel intézkedjék, nehogy a veszteség e czimen évről évre nagyobb legyen és az ily fictív összegek vezetése vagyoni állásunknak még nem érdemlett kedvező színt kölcsönözön.

A nagy-buni letéti pénztárt az 1876-iki évben két számadó kezelte u. m. részben az egyleti titkár és részben az egyleti pénztárnok ur, kik az előttünk fekvő zárszámadást ennelfogva közösen állították össze és irták alá. A forgalom e pénztárnál, mint azt a végösszegek mutatják, felette nagy volt; ezen számadás is rendben találtatott. Azon kérdésre, mennyit köszönhet egyletünk a nemes végrendelezőnek, úgy nyerünk választ, ha a kimutatott egyenlegről 42,079 frt 89 krból, az alaptőkéből kölcsönvett és 12,452 frt 50 kr. pénzértékű urbéri papirt levonjuk, a mikor is 29,627 frt 39 kr. marad fenn. Ehhez járul még saját pénztári elhelyezményeink időközi kamatja, valamint a 11,400 frtuvi letétnek m. évi majus 16-ától folyó kamatos kamatja, mely akkor lesz a tőkével együtt felvehető, ha a kinestári illeték követelése a nagy-buni bírtokról kitábláztatott, mire nézve az illeték elengedése következtében a szükséges lépések hivatalból rendeltettek el. Mindezeket számba véve, mintegy 31,000 frtra lehet tenni a nagy-buni bírtok eladása után befolyó jövedelmet, oly nagyszertű adomány, mely a mai anyagi világban ritkítja pátyát. Hogy e példátlan nagylelkűség emléke örök időkre fennmaradjhasson, arra kérjük a t. közgyűlést, sziveskedjék határozatilag kimondani, hogy a nagy-buni bírtok után befolyt és befolyó pénz-

összegek az alaptőkéhez csatoltassanak és ott mint „Néhai Gróf Bethlen László hagyománya” külön vezetessenek.

A nagy-buni letéti pénztár által kölcsönvett urbéri papir visszafizetendő, az innen előlegezett 4230 frt pedig ide megterítendő lesz.

A pénztárvizsgáló bizottság így az egyleti számadáson, rovatos vagyonkimutatáson, vagyonmérlegen és nagy-buni zárszámadáson végig haladva, az 1 frt 21 krral kimutatott készpénzmaradékot helyesnek találta.

Mindezeknek elősorolása után azon tiszteletteljes kéressel fordulunk a t. közgyűléshez, sziveskedjék pénztárnok Dr. Hintz György urat a fennhagyandók fennhagyásával az 1876-iki egyleti, valamint őt és titkár Gamauf Vilmos urat az 1876-iki nagy-buni zárszámadás terhe alól is felmenteni.

Tisztünkhez tartozván még a folyó évi költségvetésnek elkészítése is, azt a következőkben vagyunk bátrák előterjeszténi:

F e d e z e t:

1. Kölcsön adott egy darab 10,500 frt n. é. urbéri kötvény után 6% után 630 frt —
  2. Magánosoknak kölcsön adott 2500 frt tőke után 6% után 150 frt —
  3. Magánosoknak kölcsön adott 6300 frt tőke után 5% után 315 frt —
  4. B. Bánffy Ádám 1050 frt légatuma után 6% után 63 frt —
  5. Letétben lévő 38,000 frt tőke után 6% után 2280 frt —
  6. Alapítványi tőkék kamatai és évdíjak után várható 562 frt —
- Összeg 4000 frt —

S z ű k s e g l e t:

1. Egyleti tisztviselők fizetése 1700 frt —
  2. Kerti személyet 1877^{3/3}-ig 176 frt —
  3. Nagy utczai szőlő és a köztelek átalányai 500 frt —
  4. Postaköltség 200 frt —
  5. Szaklapok és könyvekre 300 frt —
  6. Gr. Mikó emléke czimú ösztöndíjra 100 frt —
  7. Erdélyi gazda fenntartására 750 frt —
  8. Vándorgyűlési költségekre 500 frt —
  9. Különbféle nyomtatványokra 200 frt —
  10. Vegyesekre és előre hem látottakra 274 frt —
- Összeg 4700 frt —

Lenne tehát fedezendő hiány a fenti bevétel szerint 700 frt, mely deficit kiküszöbölését az által véljük legcélszerűbben elérhetőnek, ha az egyleti tőkék gyümölcsözőbben helyeztetnek el, mint jelenleg, mildőn készpénz tőkéink, sőt 5%-ra is kikölcsönözve vannak. Azért mint évről évre, úgy most is azon tiszteletteljes indítvánnyal járulunk a t. közgyűlés elé, miszerint sziveskedjék határozatilag kimondani, hogy az összes kiinn lévő tőkék felmondattak, az egész egyleti vagyon pedig teljesen biztós állami vagy földbirtokon nyugvó előnyösen kamatozó intézeti papirokból helyeztetsek el; mi mellett azon előny is elretnék, hogy a ka-

matok a maga idején pontosan folynának be, a mi — csekély terjedelmű és nagyrészt rendszeresített fizetésekkel terhelt költségvetésünket tekintve — szintén figyelmet érdemel!

A számadás és költségvetés egyes tételeire nézve, kívánatra egyleti pénztárnok és titkár urak fognak részletes felvilágosítást adni.

Ezzel tiszteletteljes jelentésünket bezárva, maradunk a t. közgyűlésnek

Kolozsvártt, 1877 január hó 1-én

alázatos szolgálai:

Filep István, s. k.

Tóth Zsigmond, s. k.

Dávid Antal, s. k.

küldött pénztárvizsgáló bizottsági tagok.

A jelentés helyeslő tudomásul szolgálván, közgyűlés elhatározza, hogy

a) egyleti pénztárnok T. Dr. Hintz György urnak fáradságtalan buzgóságáért jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavaz;

b) a több évi deficitek fedezésére az egyes alapokból kölcsön vett összesen 6233 frt 94 krnyi összeg visszafizetendő, illetőleg az alaptőkéből leirandó;

c) a vándorgyűlési és világtárlati rovatok 1877 január 1-én kezdve számadásilag megszüntetendők;

d) a 11,000 frtal kimutatott alapítványi kamat és évdi hátralék ügyében közgyűlés az igazgató választmányt megbizsa, hogy ezeknek tisztázása érdekében a legnagyobb erélyt fejtse ki és a jövő közgyűlésen a felhajtott pénzekről, valamint a nétalán törlésre ajánlott behajthatlan vagy kétes követelésekről kimerítő jelentést tegyen;

e) a Nagy-Bun nemes birtokosa által tett hagyomány után befolyt összegek az alaptőkéhez lesznek csatolandók és a nagylelkű adományozó kegyeletes emlékének fenntartására „Néhai Gróf Bethlen László hagyománya” czímen külön lesznek vezetendők;

f) egyleti pénztárnok T. Dr. Hintz György ur az 1876-ik évi egyleti, valamint ő és egyleti titkár Gamauf Vilmos a nagy-buni zárszámadás terhe alól a fennhagyandók fennhagyásával ezennel felmentetnek;

g) közgyűlés a bemutatott bevételi s kiadási előirányzatot úgy általában, mint részleteiben elfogadja;

h) az egyleti vagyon gyümölcsötzetését illetőleg közgyűlés kimondja, hogy az ezentul begyűlendő pénzek — ide értve a jelenleg a kolozsvári pénztáratéknél elhelyezett tőkéket is — az igazgató választmány belátása szerint biztos papirokban helyeztessenek el;

k) a kölcsönadott készpénztőkék innen számítandó egy évre felmondandók, megfelelő kamatfelemeléssel azonban a jelenlegi adósoknál meg is hagyhatók;

l) ezen kölcsöntőkéknek kamatlábát közgyűlés 8%-ban állapítja meg, azon esetben azonban, ha a törvényhozás által legközelebb meghatározandó kamat-maximum 8%-on

alul maradna, a törvényes maximum leend a kamat követelésénél irányadó.

12. Alelnök Bárány Sándor az elnökséget átvéven, többek kívánságára az elnökválasztást tüzi ki és szavazatszedő bizottságot Bárány Wesselényi Ferencz elnöke alatt Lészay Lajos, Velits Károly, Gróf Mikes Miklós és Tóth Zsigmond tagtársakat kéri fel, — a szavazatszedő bizottság egy mellékterembe vonulván, a közgyűlés a szavazás megejtése céljából félórát szünetel. —

13. Félórai idő elteltével elnök tudatja, hogy titkárnak személyes ügye forogván fenn, ennek eltávozásával az erre vonatkozó tárgyalás alatt jegyzőül tagtárs Vörös Sándor kéri fel.

Ezután felolvastatik a titkár kérelme, mely szerint jelen szerződése lejártával, azaz 1877 júniushó 30-án túl is további három évre az egylet szolgálatában maradni kész, ha évi fizetése 1200 frtban állapittatik meg, de irodahelyiségről és legénytartásról az egylet maga gondoskodik, továbbá, ha kolosmonostori tanárságát ezen idő alatt az eddigi mód szerint folytathatja, — felolvastatván az igazgató választmánynak a tárgyban hozott végzése, mely a titkár feltevéleinek elfogadását ajánlja, közgyűlés az elősorolt pontokat magáévé teszi s ezen alapon egyleti titkár Gamauf Vilmossal a kölcsönös szerződés újabb három évre, azaz 1880 júniushó 30-ig megújítja. —

14. A szavazatszedő bizottság elnöke, Bárány Wesselényi Ferencz jelenti, hogy 114 szavazat közül 74 Tisza Lászlóra, 40 pedig Bárány Dánielre esett, — elnök a választás eredményét részéről is kinyilatkoztatván, kijelenti, hogy eddigi alelnök Tisza László szavazattöbbséggel az erdélyi gazdasági egylet elnökévé választatott. Egyszersmint melegen üdvözlö az új elnököt és annak a közügyek iránti általános buzgalmában, valamint gazdasági szakértelmében és ügyismeretében örvendetes kezességét látja annak, hogy új tisztének teljesen meg is fog felelni és hasznos tevékenységet kifejteni; végre biztosítja az egylet igazgató választmányának erélyes támogatásáról.

Tisza László az elnöki széket elfoglalva, mindenekelőtt felemliti, hogy 20 éve annak, mióta mint az egylet egyik alelnöke az egylet céljainak előmozdítására törekszik, de a midőn ezen megtisztelő állást elfoglalja, a mult csak némileg szolgálhat előlegül a jövőre nézve. E diszes állás becsét mindenestre emeli az, hogy ki viselte előbb és valóban nem köznapi bátorság kívántatik ahhoz, hogy valaki Gróf Mikó Imre után egy elnöki székbe üljön és ha mégis elfoglalja, arra a gazdaság ügye iránti szenvedélye, a Királyhágon inneni hazarész iránti vonzalma, a tagtársak rokonszenve és szeretete bírja s miután teljes odaadással szenteli magát új feladatának, törekedni fog, hogy a bizalomnak megfelelően. Programbeszédet ne várjanak tőle, mert a programkészítés az egész egylet, első sorban pedig az igazgató választmány tiszte, melynek végrehajtása azután az elnököt illeti. Nem reményli azt, hogy munkássága minden embernek tetszeni fog, mert az lehetetlen, hanem törekedni fog a

megelégedés kiérdemlésére, mely czélból első sorban a buzgó alelnök Baró Huszár Sándor, továbbá az igazgató választmánynak és minden egyes tagjának jó akaró barátságos támogatását kéri s a közgyűlés megtisztelő bizalmát újból is hálás köszönettel fogadja. —

15. Egyleti titkár Gamauf Vilmos a jegyzői teendőt ismét átvévén, elnök a megüritült alelnökségre a szavazatok beszédésével Gróf Eszterházy Kálmán elnökle alatt Ladányi Sándor és Tóth Zsigmond urakat kéri fel, — a szavazatszedő bizottság egy mellékterembe vonulván, közgyűlés a szavazás megejtése czéljából egy negyedóráig szünetel. —

16. Negyedórai idő elteltével, egyleti titkár Gamauf Vilmos olvassa az igazgató választmány következő indítványát:

Tisztelt közgyűlés!

Felejtethetlen elnökünk, néhai Gróf Mikó Imre ő amlga dicső emlékének méltó megőrzésére nézve bátrak vagyunk indítványozni, hogy az erdélyi gazdasági egyesület „Gróf Mikó Imre emléke“ ezimén évenként 100 azaz Egyszáz osztrák értékű forintot egy pályavégzett kitűnő kolozs-monostori gazdasági tanintézeti növendéknek mint pályadíjat osszon ki mindaddig, míg ezen, vagy más magyar királyi és magyar tannyelvű gazdasági tanintézet az erdélyrészi területen fennáll és míg egyesületünk pénzereje azt megengedni fogja. Ezen ösztöndíjra csakis a Királyhágón inneni megyékben született növendékek pályázhatnak a díjat az illető intézet tanári karának indokolt kijelölésének meghallgatásával egyesületünk igazgató választmánya itéli oda s azt a nyári közvizsgák bezárásakor egy megbízottja által az intézeti tanári kar és ifjúság jelenlétében ünnepélyesen kiosztja.

Kolozsvárt, 1876 octoberhó 2-án.

Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmánya.

Közgyűlés a kogyeletteljes indítványt egyhangulag elfogadja.

17. A szavazatszedő bizottság elnöke Gróf Eszterházy Kálmán jelenti, hogy 43 szavazat közül 40 Szabó Józsefre esett, — elnök kijelenti, hogy ezen szavazási eredmény alapján az erdélyi gazdasági egyesület másodelnöki tisztére Szabó József lett megválasztva és azt melegen üdvözlővén felkéri, hogy az őt megillető elnöki helyet elfoglalni sziveskedjék.

Szabó József az irányában nyilvánult közbizalomért őszinte köszönetet mondva, igéri, hogy erejétől telhetőleg a tisztéhez kötött követelményeknek eleget fog tenni és a másod-alelnök helyét elfoglalja. —

18. Szentgyörgyi József indítványozza, hogy úgy Gróf Mikó Imre, mint Gróf Bethlen László arczképe az egyesület hivatalos helyiségének részére megkésztessék, mire elnök pótlólag megjegyzi, hogy nekik különben is szándoka lévén az egyesület Gróf Mikó Imre arczképével megajándékozni, csakis Gróf Bethlen László képére nézve kér intézkedést,

— közgyűlés e két indítványt helyeslés és köszönettel fogadván, elhatározza, hogy a n. Gróf Bethlen László arczképét aláírás után fedezendő összeg erején készített meg és a két képet az egyesület hivatalos helyiségében helyezi el.

19. Szentgyörgyi József indítványozza, hogy minden számadási év végével a köztelek is — a mennyiben az egyesületnek tulajdon kezelése alatt állana — rendszeresen leltározassék, — közgyűlés az indítványt elfogadván, annak végrehajtásával az igazgató választmányt bizza meg; mire, — több tárgy nem lévén — elnök a közgyűlést feloszlatja.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Választmányi ülés 1877 januarhó 15-én.

20. Az 1877 januar 5-én tartott választmányi ülés jegyzőkönyve — észrevétel nélkül hitelesített.

21. Az 1877 januar 7-én tartott közgyűlés jegyzőkönyve — miután arra külön hitelesítő bizottság ki nem neveztetett kivételesen jelen teljes ülésben lett észrevétel nélkül hitelesítve.

22. A brassói kereskedelmi és iparkamara 796—1876 sz. a. kelt a birtokrendezés ügyének mielőbbi ellátását sürgető felirata tárgyában — határozatott, hogy az abban foglalt általános indokok helyeslése mellett egyesületünk részéről is a m. kormányhoz tiszteletteljes felterjesztés intéztesék, melyben a birtokrendezés reánk nézve életbevágó kérdését, 1876 februar 19-én 42. sz. alatt beadott törvényjavaslatunk szellemében mielőbb megoldani kérjük. A brassói t. kamarának pedig szives támogatásáért köszönetet mondva, maga a munkálat még egyszer a közgazdasági szakosztályhoz tétetik át, hogy annak elveit érdemlegesen tárgyalva, a választmánynak a t. kamarához intézendő válasz érdekében indokolt jelentést tegyen.

23. A közgyűlés pénzügyi határozatainak végrehajtása forogván fenn —

ad a) egyesületi pénztárnok t. Dr. Hintz György ur a közgyűlés elismeréséről jegyzőkönyvi kivonattal értesítendő lesz;

ad b) pénztárnok ur utasittatik, hogy az összesen 6233 frt 94 kr-ra rugó deficit az egyes alapoknak visszafizetendő, illetőleg az alaptőkéből leirandó;

ad c) a vándorgyűlési és világtárlati rovatok 1877 januar 1-én kezdve számadásilag megszüntetendők;

ad d) a hátralékok kitisztázása érdekében két bizottság kéretik fel: egyik alelnök Szabó József, Gr. Bánffy Béla és Haller Rezső személyeikben, kik az ügyvédi; a másik: alelnök B. Huszár Sándor, Berde Áron, Ladányi Sándor, Gróf Mikos Miklós és Zeyk József személyeikben, kik a pénztárnoki kézen levő actákat tüzetesen megvizsgálva, a hátralékok mibenállásáról jelentést tegyenek;

ad e) a nagy-buni hagyomány után befolyt összegek 1877 januar 1-én kezdve az alaptőke rovatában „Néha i

Gróf Bethlen László hagyománya" czimen külön lesznek vezetendők;

ad f) egyleti pénztárnok urral és a nagy-buni zár-
számadásra vonatkozólag egyleti titkárral is a közgyűlési
felmentvény közzendő;

ad g) a közgyűlés által elfogadott költségvetés szoros
szinórmértékül fog szolgálni;

ad h) az egyleti, mintegy 38,000 frt készpénzvagyon
a magyar földhitelintézet 5 1/2 % -os zálogleveleiben lesz el-
helyezendő, a bevásárlás eszközzésére elnök Tisza László
kéretik fel. Egyszersmint határozatba ment, hogy ezen je-
lentékeny összeg, valamint az egylet egyéb értékpapirjai-
nak elhelyezésére egy 3-as számú tűz- és betörésmentes
pénzszekrény vétessék, hol ezen papirok kettős zár alatt
egyik kulcs alelnök B. Huszár Sándornak, a másik a pénz-
tárnoknak adatván át — őriztessenek; a másodszámu kul-
csok pedig pecsét alatt egy helybeli pénztárnoknál depo-
náltassanak. A pénzszekrény beszerzésére Tisza László és
Bokros Elek tagtársak kéretnek fel; az egyletnek jelenleg
fele részben tulajdonát képező Wertheimkassza mikénti ér-
tékesítése későbbre tartatik fenn;

ad i) és k) a kölcsönadott készpénztőkék 1878 januar
elseje határidővel felmondattván, a kölcsönt vettek jelen
ülésből fel fognak kéretni, miszerint legkésőbb folyó évi de-
cemberhó 1-ére sziveskedjenek kijelenteni, hogy a tőkétet
visszafizetik-e, vagy pedig új adóslevél alapján 8% kamat
fizetése mellett továbbra is megtartani hajlandók.

14. A közgyűlés 14. számú határozata folytán egyleti
titkár Gamauf Vilmossal három évre megújított szerződés
— titkárnak jegyzőkönyvi kivonatban kiadatik, általa pedig
az elnökséghez nyilatkozat adandó, mely szerint kötelezi
magát, hogy állomását 1880 junius 30-ika előtt el nem
hagyja. Az igazgató választmány a maga részéről fenntartja
magának, hogy 1880 januar 1-én, a titkári szerződés fel-
mondása vagy esetleg megújítása iránt intézkedni fog.

25. A közgyűlés által: „Gróf Mikó Imre emlé-
ke" czimen alapított ösztöndíjról — a kolozs-monostori m.
kir. gazd. tanintézet t. igazgatósága értesítendő lesz.

26. A néhai Gróf Bethlen László arcképének beszer-
zésére aláírási iv lévén nyitandó — az a jelen ülésben kö-
röztetvén, 72 frt már aláíratott; mely iv a választmányi és
szakosztályi üléseken ezután is köröztetendő, azonkívül pe-
dig az adakozni kívánók hirlapi téren is becses adományaik
szives beküldésére kéressenek fel.

27. A közteleknek évenkénti leltározása — a kerté-
szeti szakosztály kiküldöttjei s a titkári hivatal által lesz
minden számadási év végével eszközzendő s a pénztárvisz-
gáló bizottság által felülvizsgálandó.

28. Voith Gergely évdijas tagul jelentkezik — örven-
detes tudomásul szolgálván, kötelezvénye a pénztárhoz té-
tetik át.

29. Főispán B. Kemény György 365 sz. a. tudatja,
hogy a birtokállományi statistika összeállítására szivesen
nyujt segédkezet, de kéri az egyletet, hogy az állatok szám-
bavételétől álljon el — miután az állatállomány kimutatása
a szándékolt munkának egyik legnélkülözhetlenebb és ki-
váló fontosságú adatát képezi s miután továbbá a többi me-
gyék t. főtisztjei ezen adat beszolgáltatására is egész kész-
séggel ajánlkoztak, B. Kemény György ur ő mlga ujából fel
fog kéretni, hogy a munkát teljessége érdekében az egész
kérdő iv kitöltéséről gondoskodni sziveskedjék.

31. Gróf Schweinitz Gyula czukorrépatermeléssel
óhajt kísérleteket tétetni — elvileg elfogadtattván a szüksé-
ges utasítás kidolgozása céljából a földmívelési szakosz-
tályhoz tétetik át.

32. Titkár jelenti, hogy eddigi évdijas tag alelnök
Szabó József, 100 frt urbéri kötvény lefizetésével az alapi-
tók sorába lépett — örvendetes tudomásul szolgál.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.